

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών
Τμήμα Επικοινωνίας & ΜΜΕ

Ελληνική Ψυχολογική Εταιρεία
Hellenic Psychological Society

1ο

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΚΛΑΔΟΥ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΣ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

8-9 ΜΑΪΟΥ 2026

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΚΤΙΡΙΟ ΕΘΝΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΑ
Ι. ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
& ΑΛ. ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:
<https://elpe.com/taesyn kai texnologias/to-panellinio-synedrio-meswn-kai-technologias/>

Ο Κλάδος Ψυχολογίας των Μέσων και της Τεχνολογίας της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας και το Τμήμα Επικοινωνίας και Μ.Μ.Ε. του Ε.Κ.Π.Α. σας καλωσορίζουν στο 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογίας των Μέσων και της Τεχνολογίας. Το συνέδριο φιλοξενεί προσκεκλημένες ομιλίες, συμπόσια, προφορικές και αναρτημένες ανακοινώσεις που καλύπτουν σημαντικό εύρος θεματικών ενοτήτων συναφών προς το επιστημονικό πεδίο του κλάδου της Ψυχολογίας των Μέσων και της Τεχνολογίας. Αποσκοπεί να φέρει σε επαφή ερευνήτριες και ερευνητές σε πεδία συναφή με την ψυχολογία των μέσων, την επικοινωνία, τα Μ.Μ.Ε., τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τον ψηφιακό κόσμο και να παράσχει ένα επιστημονικό βήμα για την παρουσίαση και συζήτηση πρόσφατων ερευνητικών ευρημάτων. Παράλληλα, το συνέδριο φιλοδοξεί να αποτελέσει αφορμή διεπιστημονικού διαλόγου σχετικά με το παρόν και το μέλλον της μελέτης ζητημάτων που απασχολούν την ελληνική και διεθνή κοινότητα των ερευνητριών και των ερευνητών που μελετούν την ψυχολογία των Μέσων και της Τεχνολογίας, τη σχέση και την αλληλεπίδραση ανθρώπου και μηχανής, την επικοινωνία σε ψηφιακά περιβάλλοντα.

Πρόεδροι συνεδρίου

Ευθύμιος Λαμπρίδης
Ανθή Σιδηροπούλου

Επιστημονική επιτροπή

Ανθή Αργυρούδη, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Αγγελική Γαζή, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Αντώνης Γαρδικιώτης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Κωνσταντίνος Χρήστος Δαουλτζής, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Παναγιώτης Κορδούτης, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Μπετίνα Ντάβου, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Πέτρος Ρούσσο, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Μάνος Τάκας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Οργανωτική Επιτροπή

Ελευθέριος Γιαννέτος
Τσαμπίκα Καράκιζα
Μαρία Κατελάνου
Ρούλα Λάββα
Αριάννα Σιβέρα

Κεντρικές ομιλίες

17:00 –18:30

Παρασκευή 8 Μαΐου

Προεδρείο: Κλήμης Ναυρίδης

Serge Tisseron

Evolution des recherches sur les écrans, et arrivée des IA: Inquiétudes et émerveillement

Les recherches sur les conséquences des écrans sur les enfants commencent juste à être mieux connues que l'IA pose de nouveaux défis en faisant peu à peu disparaître la limite entre l'humain et la machine, et rendant plus urgente encore la création d'une citoyenneté numérique. Celle-ci passe par l'éducation des enfants et des adultes, l'intelligibilité des algorithmes, mais aussi par la diffusion des connaissances à travers des rencontres et débats démocratiques, et la création de collectifs de partage d'expériences et d'entraide intergénérationnels, dans les entreprises et dans les villes. Il n'existe pas de meilleure protection contre les mésusages et les pièges de IA que l'éducation, l'intelligence collective, et le débat démocratique.

Η εξέλιξη της έρευνας για τις οθόνες και η έλευση της Τεχνητής Νοημοσύνης: Ανησυχία και θαυμασμός

Καθώς οι έρευνες σχετικά με τις επιπτώσεις των οθονών στα παιδιά μόλις αρχίζουν να γίνονται ευρύτερα γνωστές, η τεχνητή νοημοσύνη θέτει νέες προκλήσεις, σταδιακά εξαλείφοντας το όριο μεταξύ ανθρώπου και μηχανής και καθιστώντας ακόμη πιο επείγουσα τη δημιουργία μιας ψηφιακής ιθαγένειας. Αυτό περνάει από την εκπαίδευση των παιδιών και των ενηλίκων, την κατανόηση των αλγορίθμων, αλλά και από τη διάδοση της γνώσης μέσω δημοκρατικών συναντήσεων και συζητήσεων, καθώς και τη δημιουργία συλλογικοτήτων ανταλλαγής εμπειριών και διαγενεακής αλληλοβοήθειας, στις επιχειρήσεις και στις πόλεις. Δεν υπάρχει καλύτερη προστασία από τις καταχρήσεις και τις παγίδες της τεχνητής νοημοσύνης από την εκπαίδευση, τη συλλογική νοημοσύνη και τη δημοκρατική συζήτηση.

Ο **Serge Tisseron** είναι ψυχίατρος, ψυχαναλυτής και μέλος της Ακαδημίας Τεχνολογιών της Γαλλίας. Επίσης, είναι μέλος του Κέντρου Ψυχαναλυτικής Έρευνας, Ιατρικής και Κοινωνίας στο Πανεπιστήμιο VII του Παρισιού. Το 2007 επιτόνησε τα σημεία αναφοράς «3-6-9-12», τα οποία περιγράφουν ηλικιακά ορόσημα για την εξοικείωση με τις οθόνες, και το 2013 ίδρυσε το Ινστιτούτο για τη Μελέτη των Σχέσεων Ανθρώπου-Ρομπότ (IERHR - <https://www.ierhr.org/>), το οποίο αποσκοπεί στην οικοδόμηση μίας ψυχολογίας του ανθρώπου που έρχεται αντιμέτωπος με μηχανές διαφορετικές από αυτόν, οι οποίες ωστόσο θα του μοιάζουν όλο και περισσότερο.

Επίσης, το 2008, συνδημιούργησε μαζί με το Υπουργείο Οικολογικής Μετάβασης της Γαλλίας, το Ινστιτούτο για την Ιστορία και τη Μνήμη των Καταστροφών (IHMEC – memoiresdescatastrophes.org). Πέρα από τη μακροχρόνια μελέτη του για τη σχέση παιδιών και ενηλίκων με τις οθόνες, ο Καθηγητής Tisseron εργάζεται σε θέματα καλλιέργειας της ενσυναίσθησης από την παιδική ηλικία και μελετά ζητήματα ανθεκτικότητας.

Προσωπικός ιστότοπος: <https://sergetisseron.com/>

Ο **Κλήμης Ναυρίδης** είναι Ομότιμος Καθηγητής Ψυχολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, ψυχαναλυτής και ομαδικός αναλυτής. Υπήρξε ιδρυτικό μέλος και Πρόεδρος της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας (ΕΛ.Ψ.Ε.) και Διευθυντής Σύνταξης του Περιοδικού «Ψυχολογία» της ΕΛ.Ψ.Ε.. Είναι, επίσης, τακτικό μέλος της Γαλλικής Εταιρείας Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας Ομάδας (SFPPG). Με δική του πρωτοβουλία, το 2014 ιδρύθηκε η Ελληνική Εταιρεία Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας Ομάδας (Ε.Ε.Ψ.Ψ.Ο.). Έκτοτε είναι τακτικό μέλος και διδάσκων ομαδικός αναλυτής της Εταιρείας, ενώ από το 2014-2023 ο ίδιος διετέλεσε πρόεδρος της ΕΕΨΨΟ. Διετέλεσε επισκέπτης καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Lounain-La-Neuve (1996-1997), στο Πανεπιστήμιο του Angers (1994-1995) και στο Πανεπιστήμιο VII των Παρισίων (2007-2008 και 2012-2013). Δίδαξε στα Πανεπιστήμια Lyon II - Lumière, Federico II της Νάπολης, Lomonosov της Μόσχας.

Προσωπικός ιστότοπος: <https://klimisnavridis.gr/>

17:30 –19:00

Σάββατο 9 Μαΐου

Προεδρείο: Βασιλική Γιωτσίδη

Στέλιος Στυλιανίδης

Εκπαιδευτικό Πλαίσιο, Οθόνες και Ψυχική Υγεία Εφήβων

Η συνεκτική λειτουργία του εκπαιδευτικού πλαισίου και η συνεργασία μεταξύ εφήβων, εκπαιδευτικών και συλλόγων γονέων αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τη διαπραγμάτευση και τη μείωση της χρήσης οθονών από την πλευρά των εφήβων. Στο πλαίσιο του πιλοτικού προγράμματος «It's up to you(th)», διάρκειας 24 μηνών, το οποίο παρέχει δωρεάν υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και στοχεύει στην πρόληψη και αντιμετώπιση φαινομένων εφηβικής και νεανικής βίας και παραβατικότητας, υλοποιούμενου σε τέσσερις δήμους της Αττικής (Δήμος Αμαρουσίου, Δήμος Αχαρνών, Δήμος Κηφισιάς, Δήμος Λυκόβρυσσης-Πεύκης) με χρηματοδότηση και εποπτεία του Υπουργείου Υγείας, διενεργήθηκε έρευνα εκτίμησης αναγκών και διαθέσιμων πόρων σε συνεργασία με το Εργαστήριο Ψυχοπαθολογίας, Κοινωνικής Ψυχιατρικής και Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης του Παντείου Πανεπιστημίου. Η έρευνα υλοποιήθηκε μέσω Ομάδων Εστιασμένης Συζήτησης με τη συμμετοχή εφήβων, γονέων, εκπαιδευτικών και εκπροσώπων της κοινότητας, αξιοποιώντας πρωτότυπους, ημιδομημένους Οδηγούς Συνέντευξης με πέντε θεματικούς άξονες διερεύνησης και συνολικά δεκαπέντε ερωτήσεις, βασισμένους σε σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα και κατόπιν πιλοτικού ελέγχου καταλληλότητας. Τα ευρήματα ανέδειξαν ότι η εφηβική παραβατικότητα εμφανίζει κλιμάκωση και επηρεάζεται από πολιτισμικά πρότυπα (ιδίως μέσω διαδικτύου και social media), έχει πολυπαραγοντικά αίτια (οικογένεια, σχολείο, κοινωνικό πλαίσιο), ενώ το σχολείο και η οικογένεια δεν λειτουργούν επαρκώς ως συνεκτικοί φορείς πρόληψης, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη για συντονισμένες, μακροχρόνιες και συνεργατικές παρεμβάσεις με ενεργή εμπλοκή όλων των εταίρων. Στην παρούσα παρέμβαση θα συνδέσουμε τα ευρήματα της έρευνας με την ανεξέλεγκτη και επιβλαβή χρήση των οθονών και ιδιαίτερα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, εξετάζοντας τους μηχανισμούς μέσω των οποίων ενδέχεται να μειώνεται η ανθεκτικότητα των εφήβων και να εμφανίζονται ψυχοπαθολογικά φαινόμενα. Τέλος, θα παρουσιαστούν πιλοτικές προτάσεις για την ενίσχυση και «επαναλειτουργία» της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Ο Δρ. **Στέλιος Στυλιανίδης** είναι Ομότιμος Καθηγητής Κοινωνικής Ψυχιατρικής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο και Ιδρυτής της ΕΠΑΨΥ, όπου διετέλεσε Επιστημονικός Διευθυντής (1989–2015) και σήμερα είναι Επίτιμος Πρόεδρος. Ειδικεύτηκε στην Ψυχιατρική στη Γαλλία (Paris XII) και εργάστηκε στους τομείς της Κοινωνικής Ψυχιατρικής και της Ψυχανάλυσης στον Δημόσιο Τομέα. Ο Δρ. Στυλιανίδης είναι ψυχαναλυτής, μέλος της Διεθνούς Ψυχαναλυτικής Ένωσης (IPA), καθώς και ομαδικός αναλυτής και πρώην διδακτικό μέλος της Société Française de Psychothérapie Psychanalytique de Groupe (SFPPG). Διετέλεσε Εθνικός Εκπρόσωπος για την Ψυχική Υγεία στον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (2009–2011) και Διοικητής του Παιδοψυχιατρικού Νοσοκομείου Δαού Πεντέλης (2001–2004). Έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην Ψυχιατρική Μεταρρύθμιση και τη διαδικασία αποϊδρυματοποίησης στην Ελλάδα, καθώς και στην ανάπτυξη κοινοτικών υπηρεσιών ψυχικής υγείας. Έχει δημοσιεύσει περισσότερες από 180 επιστημονικές εργασίες και πολυάριθμα άρθρα στον Τύπο, ενώ έχει ηγηθεί ερευνητικών προγραμμάτων για τις ακούσιες νοσηλείες και έχει εποπτεύσει πρωτοβουλίες για την ψυχική υγεία παιδιών, εφήβων και προσφύγων, προωθώντας το μοντέλο της Ανάρρωσης (Recovery) και την προστασία των δικαιωμάτων στην ψυχική υγεία.

Προσωπικός ιστότοπος: <https://www.stylianidispsy.gr/>

Η **Βασιλική Γιωτσιόδη** είναι Επίκουρη Καθηγήτρια Κλινικής Ψυχολογίας του Τμήματος Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Διατελεί ως Συντονίστρια του Κλάδου Κλινικής Ψυχολογίας και Ψυχολογίας της Υγείας της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας (ΕΛΨΕ). Είναι μέλος Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΛΨΕ και της Εταιρείας Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ψυχικής Υγείας (ΕΠΑΨΥ), ιδρυτικό μέλος του Εργαστηρίου Κλινικής Ψυχολογίας & Ψυχοπαθολογίας, Κοινοτικής Ψυχιατρικής και Αναπτυξιακής Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου, καθώς και της Ελληνικής Εταιρείας Θετικής Ψυχολογίας (ΕΕΘΕΨΥ). Είναι συγγραφέας και επιμελήτρια βιβλίων για την ψυχοθεραπεία, την ψυχική αλλαγή και την προαγωγή της ψυχικής υγείας («*Η αντίσταση στην ψυχοθεραπεία*», «*Η αφηγηματική προσέγγιση στην πράξη*», «*Κατακτώντας την ευημερία: Θετικές παρεμβάσεις, τεχνικές και βιωματικές ασκήσεις*»).

Περίληψεις προφορικών ανακοινώσεων

Παρασκευή 8 Μαΐου 2026

10:30 – 12:00

«Αναζήτηση συντρόφου στην ψηφιακή εποχή»

Ύφος Σύναψης Δεσμού Νεαρών Ενηλίκων και Εφαρμογές Γνωριμιών: Ο ρόλος του ΥΣΔ και τα προσλαμβανόμενα επίπεδα ελέγχου.

Μαρία - Φωτεινή Αρνίδη, Αντώνης Κατσουρός & Παναγιώτης Κορδούτης
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο & Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η παρούσα μελέτη εξετάζει τον ρόλο της αλγοριθμικής διαφάνειας και της προσλαμβανόμενης δικαιοσύνης μεταξύ του ύφους σύναψης δεσμού (ΥΣΔ) και της ικανοποίησης από τη χρήση εφαρμογών γνωριμιών. Οι εφαρμογές γνωριμιών βασίζονται σε αλγόριθμους που συχνά λειτουργούν με μη διαφανή τρόπο, καθιστώντας την εμπιστοσύνη, την αίσθηση δικαιοσύνης και τον προσλαμβανόμενο έλεγχο σημαντικές ψυχολογικές διαστάσεις της χρήσης. Σύγχρονη βιβλιογραφία, και συγκεκριμένα το μοντέλο FATE (Fairness, Accountability, Transparency, Explainability), υπογραμμίζει ότι η αλγοριθμική διαφάνεια συνδέεται άμεσα με την εμπιστοσύνη, καθώς όταν οι χρήστες αντιλαμβάνονται το σύστημα ως διαφανές και κατανοητό, τείνουν να το θεωρούν πιο αξιόπιστο και χρήσιμο (Shin, 2020). Ακολούθως και με βάση τη θεωρία δεσμού, το ΥΣΔ αναμένεται να επηρεάζει τον τρόπο που οι χρήστες αντιλαμβάνονται τις αλγοριθμικές αποφάσεις και αξιολογούν την προσλαμβανόμενη δικαιοσύνη. Η έρευνα υλοποιείται μέσω χιονοστοιβάδας και ηλεκτρονικού διαμοιρασμού ερωτηματολογίων σε δημοφιλή πλατφόρμες (Facebook, Instagram & LinkedIn). Διακόσιοι έντεκα (211) πρώτοι ενήλικες ($M_{\eta\lambda} = 29,6$) που είχαν ή διατηρούν ακόμα λογαριασμό σε ένα τουλάχιστον dating app, απάντησαν σχετικά με τον βαθμό στον οποίο η διαφάνεια αυξάνει την αίσθηση εμπιστοσύνης και ικανοποίησης από τις εφαρμογές, ενώ εξετάζεται και ενδεχόμενη διαμεσολάβηση της προσλαμβανόμενης δικαιοσύνης στη σχέση ΥΣΔ και ικανοποίησης από την εμπειρία χρήσης. Αν και η παρούσα έρευνα είναι σε εξέλιξη, οι πρώτες μετρήσεις επιβεβαιώνουν τη σχέση μεταξύ προσλαμβανόμενης διαφάνειας, εμπιστοσύνης και ικανοποίησης από την χρήση του αλγόριθμου, τονίζοντας την ανάγκη για την περαιτέρω ενίσχυση της λειτουργίας των εφαρμογών ως προς την ασφάλεια, την δίκαιη κατανομή των ευκαιριών, αλλά και τη συνολική αίσθηση διαφάνειας κατά τη χρήση.

Ύφος Σύναψης Δεσμού Νεαρών Ενηλίκων και Εφαρμογές Γνωριμιών: Ο ρόλος του ΥΣΔ σε σχέση με την Εμπιστοσύνη και την Ικανοποίηση από τη χρήση.

Μυρτώ Μεγαλοοικονόμου, Αντώνης Κατσουρός & Παναγιώτης Κορδούτης
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο & Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η παρούσα μελέτη διερευνά τη σχέση μεταξύ του ΥΣΔ και της εμπειρίας χρήσης εφαρμογών γνωριμίας, εστιάζοντας στην εμπιστοσύνη και την υποκειμενική ικανοποίηση. Βασισμένη στη θεωρία δεσμού, η παρούσα έρευνα εξετάζει τα ψηφιακά περιβάλλοντα γνωριμιών, διερευνώντας αν το ΥΣΔ επιδρά στον τρόπο με τον οποίο οι χρήστες εμπιστεύονται και ικανοποιούνται από τη χρήση του αλγόριθμου. Η υπάρχουσα βιβλιογραφία υποστηρίζει πως τα άτομα με αγχώδες ύφος τείνουν να αναζητούν επιβεβαίωση και ασφάλεια μέσω των εφαρμογών γνωριμιών, οι οποίες χρησιμεύουν ως εργαλείο ρύθμισης του άγχους (Timmermans και Alexopoulos, 2020). Παράλληλα, τα άτομα με αποφευκτικό ύφος, επιδιώκουν τον έλεγχο και την αυτονομία, αλληλοεπιδρώντας συμμετρικά με τον έλεγχο που επιτρέπει ο τεχνικός σχεδιασμός και οι διαδικασίες επιλογής (Tong et al., 2016). Τέλος, οι αλγοριθμικοί μηχανισμοί επιλογής λειτουργούν ως κεντρικοί διαμεσολαβητές της εμπειρίας, επηρεάζοντας την εμπιστοσύνη και την αξιολόγηση της χρήσης. Η έρευνα υλοποιείται μέσω χιονοστοιβάδας και διαμοιρασμού ερωτηματολογίων σε πλατφόρμες όπως Facebook / LinkedIn ελέγχοντας δύο

Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

υποθέσεις. Περισσότεροι από διακόσιοι δέκα πρώιμοι ενήλικες (N = 211, Μηλ = 29.6) ερωτήθηκαν για τον βαθμό στον οποίο το αγχώδες ύφος σχετίζεται με υψηλότερα επίπεδα εμπιστοσύνης προς τον αλγόριθμο, αλλά και χαμηλότερη ικανοποίηση από την εμπειρία χρήσης. Παράλληλα ελέγχθηκε κατά πόσο η διάσταση της αποφυγής συνδέεται με χαμηλότερη εμπιστοσύνη στον αλγόριθμο, αλλά και με σημαντική αίσθηση ελέγχου. Τα πρώτα αποτελέσματα της έρευνας δεν επιβεβαιώνουν τις υποθέσεις σύνδεσης του ΥΣΔ με την ικανοποίηση ή την εμπιστοσύνη κατά τη χρήση του αλγόριθμου, αν και αναδεικνύουν τον πολύπλευρο ρόλο του ΥΣΔ μέσα από τη σημαντική σχέση άγχους και αποφυγής.

Αμφισβητώντας τα στερεότυπα: Διαδικτυακή αναζήτηση συντρόφου από άτομα μεγαλύτερης ηλικίας. Δυνατότητες και προκλήσεις.

Ανθή Αργυρούδη & Παναγιώτης Κορδούτης
Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο & Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η παρούσα αφηγηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση στοχεύει στην ανάδειξη βασικών πτυχών της διαδικτυακής αναζήτησης συντρόφου από άτομα μεγαλύτερης ηλικίας (άνω των 60 ετών). Παράλληλα, επισημαίνεται η σημασία της δημιουργίας νέων συντροφικών σχέσεων σε αυτή τη φάση της ζωής για την ποιότητα ζωής και την αντιμετώπιση της μοναξιάς, η οποία συχνά ακολουθεί την απώλεια συντρόφου ή έναν χωρισμό. Καθώς το κοινωνικό δίκτυο των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας ενδέχεται να περιορίζεται λόγω συνταξιοδότησης, απώλειας φίλων και αλλαγών στον τρόπο ζωής, η χρήση του διαδικτύου μπορεί να λειτουργήσει υποστηρικτικά στην αναζήτηση συντρόφου, διευρύνοντας τις διαθέσιμες κοινωνικές ευκαιρίες. Ωστόσο, η διαδικτυακή αναζήτηση συντρόφου σε αυτή την ηλικιακή ομάδα συνοδεύεται και από προκλήσεις, οι οποίες σχετίζονται τόσο με τη χρήση των νέων τεχνολογιών όσο και με τις στερεοτυπικές αντιλήψεις γύρω από τη σεξουαλική έκφραση και τη σύναψη νέων σχέσεων στη μεγαλύτερη ηλικία. Τα ευρήματα της βιβλιογραφίας αναδεικνύουν την ανάγκη για οργανωμένη εκπαίδευση των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας στη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών, καθώς και για τον σχεδιασμό πιο συμπεριληπτικών διαδικτυακών εφαρμογών γνωριμιών. Επιπλέον, η αμφισβήτηση των κοινωνικών στερεοτύπων σχετικά με τη σεξουαλικότητα και τη συντροφικότητα στη μεγαλύτερη ηλικία ενδέχεται να μειώσει τις αναστολές των ατόμων να αναζητήσουν βοήθεια και ενημέρωση, ιδίως σε περιπτώσεις διαδικτυακής εξαπάτησης.

Ικανοποίηση της ανάγκης για σχετίζεσθαι και ψηφιακή κοινωνική συμπεριφορά φοιτητών

Ναυσικά Αντωνιάδου
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Η μετάβαση στην πανεπιστημιακή ζωή συνοδεύεται από αυξημένες απαιτήσεις ως προς την ικανοποίηση της βασικής ψυχολογικής ανάγκης για σχετίζεσθαι, ενώ τα ψηφιακά μέσα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία και διατήρηση των κοινωνικών σχέσεων των φοιτητών. Με βάση τη Θεωρία Αυτοπροσδιορισμού, η παρούσα μελέτη διερευνά τις σχέσεις μεταξύ της ικανοποίησης της ανάγκης για σχετίζεσθαι και επιλεγμένων διαστάσεων της ψηφιακής κοινωνικής συμπεριφοράς. Συμμετείχαν 349 προπτυχιακοί φοιτητές, οι οποίοι συμπλήρωσαν ανώνυμα ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς σχετικά με την ικανοποίηση της ανάγκης για σχετίζεσθαι, τη χρήση των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης (ΜΚΔ) για διατήρηση και διεύρυνση κοινωνικών σχέσεων, την αντιλαμβανόμενη διαδικτυακή κοινωνική υποστήριξη μέσω ΜΚΔ, τη χρήση online dating και δείκτες ψηφιακής απόσπασης (rhubbing και FoMO). Η ικανοποίηση της ανάγκης για σχετίζεσθαι είχε θετική συσχέτιση με την αντιλαμβανόμενη υποστήριξη από φίλους, οικογένεια και ρομαντικές σχέσεις μέσω ΜΚΔ, καθώς και με τη χρήση των ΜΚΔ για διατήρηση υφιστάμενων σχέσεων, ενώ αρνητική με το rhubbing. Δεν παρατηρήθηκαν διαφορές φύλου ή το έτους φοίτησης, αλλά καταγράφηκαν διαφοροποιήσεις σε επιμέρους δείκτες ψηφιακής χρήσης. Οι αναλύσεις ρύθμισης έδειξαν ότι η διαδικτυακή υποστήριξη από την οικογένεια μέσω ΜΚΔ λειτουργεί ως ρυθμιστικός παράγοντας στη σχέση μεταξύ της έντασης χρήσης των ΜΚΔ και της ικανοποίησης της ανάγκης για σχετίζεσθαι. Αντίθετα, η υποστήριξη από φίλους και σημαντικούς μέσω ΜΚΔ άλλους συνδέθηκε άμεσα με την ικανοποίηση της ανάγκης για σχετίζεσθαι, ανεξάρτητα από την ένταση χρήσης

Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

των ΜΚΔ. Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας αναδεικνύουν τον διαφοροποιημένο ρόλο του είδους ψηφιακής κοινωνικής συμπεριφοράς, καθώς και της πηγής κοινωνικής υποστήριξης μέσω ΜΚΔ στην ικανοποίηση της ανάγκης για σχετίζεσθαι.

12:30 – 14:00

Παράλληλες Συνεδρίες

«Αναπαραστάσεις στην μελέτη τεχνολογικών και ψηφιακών άλλων»

Κοινωνικές αναπαραστάσεις της τεχνητής νοημοσύνης: Μαγική σκέψη και αναζήτηση του ομοίου στην τεχνολογία

Νικόλας Χρηστάκης & Πατρίτσια Γερακοπούλου

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών & Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Θελήσαμε να διερευνήσουμε το σύμπαν αναπαραστάσεων και πολιτισμικών θεμάτων και φαντασιώσεων από όπου εκκινούν οι σημασίες που αποδίδονται στην τεχνητή νοημοσύνη (TN) σε φοιτητές των έξι τμημάτων δημοσίων πανεπιστημίων της Ελλάδας που σχετίζονται με σπουδές Επικοινωνίας και ΜΜΕ (N=249). Το περιεχόμενο και η δομή της κοινωνικής αναπαραστάσης της TN προσεγγίστηκε μέσω ερωτηματολογίου που περιείχε δύο ανοιχτές ερωτήσεις. Στην πρώτη οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να γράψουν τρεις έως πέντε λέξεις που έρχονται άμεσα στο νου αναφορικά με τον όρο «Τεχνητή Νοημοσύνη», στην δεύτερη τους ζητήθηκε να σχολιάσουν περαιτέρω αυτές τις λέξεις. Προέκυψαν δεδομένα που (α) ταξινομήθηκαν σε έξι μεγάλες θεματικές κατηγορίες: «Τεχνολογία», «Μέλλον», «Απειλές», «Χρήσεις», «Ρομπότ» και «Άνθρωπος», (β) επεξεργάστηκαν στη βάση των κριτηρίων της συχνότητας και της δυναμικότητας, (γ) παράγοντας έτσι μία σχηματοποίηση που περιλαμβάνει τον κεντρικό πυρήνα («Τεχνολογία» & «Μέλλον»), τα περιφερειακά στοιχεία («Απειλές» & «Χρήσεις») και μια «γκρίζα» περιοχή («Ρομπότ» & «Άνθρωπος»). Εστιάζουμε στον τρόπο με τον οποίο το Ρομπότ συγκεκριμενοποιεί και «ενσαρκώνει» τις προμηθεϊκές και οιονεί καταστροφικές εικόνες και σκέψεις που σχετίζονται με την ύπαρξη και την καθημερινή χρήση της TN. Το θέμα συζητάται σε δύο διαστάσεις, αυτήν των σύγχρονων επιβιώσεων της μαγείας και του ιερού, καθώς και αυτήν του ανοίκειου και της προσομοίωσης του «ανθρώπινου».

Οι δυσκολίες της ευκολίας: Νεανικές αναπαραστάσεις για τις ερωτικές σχέσεις στην ψηφιακή εποχή

Παναγιώτης Χαλάτσης

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα εισήγηση διερευνά τις νεανικές αναπαραστάσεις των σύγχρονων ερωτικών σχέσεων στην ψηφιακή εποχή, όπως αποτυπώνονται σε 87 δηλώσεις 36 φοιτητών του Τμήματος ΕΜΜΕ του ΕΚΠΑ, οι οποίες παρήχθησαν σε απάντηση ανοικτού ερωτήματος για τις σχέσεις στη σύγχρονη εποχή. Το υλικό υποβλήθηκε σε συστηματική κωδικοποίηση, από την οποία αναδείχθηκαν εννέα θεματικές διαστάσεις. Τα ευρήματα φωτίζουν τρόπους γνωριμίας, επικοινωνίας και σχετίζεσθαι και αναδεικνύουν τα θολά όρια μεταξύ φυσικής και ψηφιακής πραγματικότητας, καθώς το βίωμα της σχέσης συμπλέκεται με τη δημόσια και ψηφιακά διαμεσολαβημένη μορφή της. Η ευκολία ψηφιακής αναζήτησης υποψηφίων συντρόφων συνδέεται με μειωμένη συναισθηματική επένδυση και με την κανονικοποίηση της ρευστότητας στον ορισμό της σχέσης. Η διαρκής ψηφιακή συνδεσιμότητα ενισχύει το αίτημα συνεχούς επαφής εις βάρος της ποιότητας της επικοινωνίας, ενώ συνοδεύεται από ανασφάλεια και θόλωση των ορίων της απιστίας. Στον τερματισμό των σχέσεων αναδεικνύεται η αποφυγή της σύγκρουσης και η υιοθέτηση έμμεσων στρατηγικών, όπως το ghosting, ενώ αναγνωρίζονται θετικές όψεις, όπως η ενίσχυση της αυτοαποκάλυψης και η διατήρηση της εγγύτητας. Η ψηφιακή διαμεσολάβηση αναδεικνύεται ως πλαίσιο που εντείνει τη συγκρισιμότητα, την επισφάλεια και τη διαρκή επαναδιαπραγμάτευση του νοήματος των ερωτικών σχέσεων. Τα ευρήματα ερμηνεύονται υπό το πρίσμα των θεωρητικών προσεγγίσεων της ύστερης νεωτερικότητας (Giddens, Bauman), της υπερπραγματικότητας (Baudrillard) και της πολιτισμικής συγκρότησης του συναισθήματος (Illouz), οι οποίες

Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

αναδεικνύουν τη ρευστότητα των δεσμών, την αναστοχαστική συγκρότηση του εαυτού, τη διαπλοκή συναισθήματος και πολιτισμικών προτύπων, καθώς και τη διάχυση των ορίων ανάμεσα στο βίωμα και την αναπαράσταση.

Η Κοινωνική Αναπαράσταση του Πένθους μέσα από το Βιντεοπαιχνίδι GRIS

Αλέξανδρος Φιλίδης

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα έρευνα μελετά τις κοινωνικές αναπαραστάσεις του πένθους στο βιντεοπαιχνίδι GRIS. Ο Serge Moscovici όρισε τις κοινωνικές αναπαραστάσεις ως συστήματα κοινής γνώσης μέσω των οποίων τα άτομα ερμηνεύουν συλλογικά την κοινωνική τους πραγματικότητα. Για τη διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν ψηφιακές μέθοδοι έρευνας συλλογής, επεξεργασίας και ανάλυσης των δεδομένων. Η ανάλυση των δεδομένων βασίστηκε στην ποιοτική ανάλυση περιεχομένου σε δημόσιες αξιολογήσεις παικτών της πλατφόρμας διανομής παιχνιδιών Steam στο πλαίσιο της θεωρίας των κοινωνικών αναπαραστάσεων. Το δείγμα αφορά την περίοδο από τις 13 Δεκεμβρίου 2018 (ημέρα κυκλοφορίας του Gris) ως την 11η Οκτωβρίου 2024 και αποτελείται από αξιολογήσεις στην αγγλική και την κινεζική γλώσσα. Κριτήριο αποτέλεσε και ο χρόνος παιχνιδιού. Το τελικό κειμενικό υλικό αποτέλεσαν 516 αποσπάσματα στην αγγλική και 986 αποσπάσματα στην κινεζική. Προέκυψαν οι εξής τρεις (3) κατηγορίες: (α) Κοινωνικές αναπαραστάσεις των συστημάτων υποστήριξης στο πένθος, (β) Αρνητικές αναπαραστάσεις του πένθους, (γ) Θετικές αναπαραστάσεις του πένθους. Στις αγγλόφωνες αξιολογήσεις, βρέθηκε ότι τα άτομα αναζητούν υποστήριξη μέσα από την ίδια την εμπειρία του παιχνιδιού κι ότι το πένθος αναπαρίσταται κοινωνικά ως μια εμπειρία ανάκαμψης μέσω προσωπικής προσπάθειας ενώ το κέντρο των αναπαραστάσεων αποτελεί το ίδιο το άτομο. Στις αξιολογήσεις στην κινεζική γλώσσα, παρατηρήθηκε ότι τα άτομα αναζητούν υποστήριξη κυρίως μέσα από τη φύση ενώ το πένθος αναπαρίσταται κοινωνικά κυρίως ως μια εμπειρία της οποίας το κέντρο των αναπαραστάσεων είναι η σχέση του ατόμου με την οικογένεια – με έμφαση τη μητέρα – καθώς και η σχέση με τη φύση. Τα ευρήματα τεκμηριώνουν τη χρησιμότητα της συγκεκριμένης θεωρητικής προσέγγισης για τη μελέτη του πένθους στα ψηφιακά πολιτισμικά περιβάλλοντα των βιντεοπαιχνιδιών και αναδεικνύουν σαφείς πολιτισμικές διαφοροποιήσεις στον τρόπο που οι διαφορετικοί πολιτισμοί αναπαριστούν το πένθος.

Κοινωνικές αναπαραστάσεις στην πρόωση ταινιών και ψηφιακών παιχνιδιών

Ηρώ Βούλγαρη, Θεοδώρα Μαλλιάρου & Ευαγγελία Κούρτη

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου & Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τα ψηφιακά παιχνίδια και ο κινηματογράφος συνιστούν πολιτισμικά τεχνουργήματα που ενσωματώνουν αφηγήσεις, ιδεολογίες και μηνύματα και προβάλλουν κοινωνικές αναπαραστάσεις, αξίες και στερεότυπα, επηρεάζοντας τον τρόπο με τον οποίο οι παίκτριες και οι θεατές αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους και τους άλλους. Στην παρούσα ανακοίνωση υιοθετείται μια συγκριτική προσέγγιση, εξετάζοντας συγκεκριμένα παραδείγματα προωθητικού υλικού παιχνιδιών και ταινιών (π.χ. τρέιλερ, αφίσες). Επιλέγεται να γίνει εστίαση στο πώς κοινωνικές αναπαραστάσεις και στερεοτυπικά μοτίβα αρθρώνονται και αναπαράγονται στα ψηφιακά παιχνίδια και τον κινηματογράφο μέσω της αφηγηματικής δομής, των χαρακτήρων, της αισθητικής προσέγγισης και των μηχανισμών αλληλεπίδρασης. Η πρόκριση των προωθητικών υλικών ως αντικείμενο ανάλυσης οφείλεται στο γεγονός ότι παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των προσδοκιών των θεατών και των παικτών. Πιο συγκεκριμένα, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην αναπαράσταση φύλων, εθνικών και κοινωνικών ομάδων, καθώς και στη διαιώνιση ή αμφισβήτηση στερεοτύπων, φαινόμενα που έχουν τεκμηριωθεί στη σύγχρονη βιβλιογραφία. Επίσης, γίνεται αναφορά στον ρόλο και τη σημασία των κοινοτήτων που αναπτύσσονται γύρω από αυτά τα μέσα (κοινότητες που διακατέχονται από στερεότυπα και προκαταλήψεις, καθώς και κοινωνικά και πολιτισμικά υποστηρικτικές κοινότητες).

12:30 – 14:00

Παράλληλες Συνεδρίες
«Τεχνητή νοημοσύνη: Ενδοατομικές και διατομεακές διεργασίες»

«Βοηθός στα δύσκολα»: Διερεύνηση της συναισθηματικής εμπλοκής των χρηστών με το ChatGPT: Μία έρευνα ποιοτικού συμμετοχικού σχεδιασμού

Αικατερίνη Παπαγεωργίου, Τσαμπίκα Καρακίτσα & Ανθή Σιδηροπούλου
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Με την ταχεία διάδοση και την ανάπτυξη των συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης, και ειδικότερα των συνομιλητικών πρακτόρων (Conversational Agents), όπως είναι το ChatGPT, φαίνεται να έχουν εμπλουτιστεί οι τρόποι με τους οποίους οι άνθρωποι διαχειρίζονται την ανάγκη τους για επικοινωνία και πληροφόρηση. Η ευρεία χρήση του συγκεκριμένου εργαλείου έχει προκαλέσει τους χρήστες να του αποδίδουν εκτός χρηστικές λειτουργίες (π.χ. αναζήτηση πληροφοριών), και μία ψυχοσυναισθηματική λειτουργία. Η παρούσα εργασία διερευνά τη συναισθηματική εμπλοκή των χρηστών με το ChatGPT, εστιάζοντας στον τρόπο με τον οποίο οι χρήστες αντιλαμβάνονται και βιώνουν και την αλληλεπίδρασή τους με το σύστημα. Η μελέτη υιοθετεί ποιοτικό ερευνητικό σχεδιασμό και αξιοποιεί τη μέθοδο της εκπαιδευτικής έρευνας δράσης μέσω δραστηριοτήτων αναστοχασμού επί της χρήσης των συνομιλητικών πρακτόρων. Συμμετέχοντες καλούνται να αποτυπώσουν την αρχική τους αντίληψη για το ChatGPT μέσω μιας ζωγραφιάς, και στη συνέχεια να αλληλεπιδράσουν με το chatbot μέσα από διαδοχικές φάσεις συνομιλίας που περιλαμβάνουν προσωπικά θέματα, διαπροσωπικές συγκρούσεις και ελεύθερη συνομιλία. Τέλος, πραγματοποιείται αναστοχαστική αποτίμηση της εμπειρίας τους. Εφαρμόστηκε η θεματική ανάλυση (Braun & Clarke), με στόχο τον εντοπισμό επαναλαμβανόμενων μοτίβων νοηματοδότησης σχετικά με τον ρόλο του ChatGPT (π.χ. φίλος, βοηθός, ψυχολόγος κ.α.), τα συναισθήματα των χρηστών (π.χ. χαρά, άνεση, θυμό κ.α.) και τους παράγοντες που ενισχύουν ή περιορίζουν τη συναισθηματική εμπλοκή. Η παρούσα εργασία φιλοδοξεί να συμβάλει στη συζήτηση γύρω από τη σχέση ανθρώπου - τεχνητής νοημοσύνης, διερευνώντας τις ψυχολογικές διαστάσεις της καθημερινής χρήσης συνομιλητικών πρακτόρων και τις πιθανές επιπτώσεις τους στην εμπειρία των χρηστών.

«Στενές Διαπροσωπικές Σχέσεις και Τεχνητή Νοημοσύνη: Η Γενιά Z στον Κυβερνοχώρο»

Νικήστρατος Παπαευαγγέλου & Αγγελική Γαζή
Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Η ανθρωπόμορφη σχεδίαση συνομιλητών τεχνητής νοημοσύνης και η κοινωνικά ευφυής λειτουργία των συστημάτων αυτών ενισχύουν την προσωποποίησή τους και διευκολύνουν την ανάπτυξη ενός συναισθηματικού δεσμού από τους χρήστες, οδηγώντας σε έναν επαναπροσδιορισμό των ορίων μεταξύ κοινωνικής και τεχνητής εγγύτητας. Η Γενιά Z (Generation Z - Gen Z), εμφανίζει εξοικείωση με την τεχνολογία και διάθεση για ανάπτυξη αλληλεπιδράσεων με συνομιλητές AI. Οι στενές διαπροσωπικές αλλά και οι παρακοινωνικές σχέσεις της ψηφιακής κοινωνικής ζωής της Γενιάς Z, λαμβάνουν νέες διαστάσεις, καθώς τα μέλη της δίνουν έμφαση στην αυθεντικότητα, την ψυχολογική ασφάλεια και την συναισθηματική διαθεσιμότητα. Η παρούσα εν εξελίξει έρευνα καλείται να απαντήσει στο ερώτημα αναφορικά με τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα της γενιάς αυτής συνδέονται με νέες ψηφιακές οντότητες. Η εξέταση των σχέσεων με συνομιλητές AI επικεντρώνεται σε τρεις βασικούς δείκτες: την προσωποποίηση, την ψυχολογική εγγύτητα και την αντίληψη του ρόλου της AI. Η ερευνητική προσέγγιση της παρούσας διατριβής θα βασιστεί σε μικτό μεθοδολογικό σχεδιασμό, συνδυάζοντας ποσοτική και ποιοτική μέθοδο ανάλυσης με δείγμα άτομα της Gen Z, γεννημένα από το 1995 έως το 2012, τα οποία

Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

διαμένουν στην Ελλάδα. Φαίνεται ως οι ψηφιακοί βοηθοί και οι εφαρμογές υγείας να επηρεάζουν συνήθειες και συμπεριφορές, αναδιαμορφώνοντας τις καθημερινές πρακτικές του ατόμου.

Σχεδιάζοντας την Οικειότητα: Πρακτικές και προκλήσεις στην αλληλεπίδραση ανθρώπων και Μεγάλων Γλωσσικών Μοντέλων

Ελεάνα Πανδιά

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Τα Μεγάλα Γλωσσικά Μοντέλα (Large Language Models – LLMs) έχουν εξελιχθεί από συστήματα επεξεργασίας πληροφορίας σε σύνθετα προγράμματα με περίπλοκες αρχιτεκτονικές, μετασχηματίζοντας ριζικά τις δυνατότητες αλληλεπίδρασης ανθρώπου-μηχανής, αλλά και εισάγοντας νέες τεχνικές, κοινωνικές και ηθικές προκλήσεις (Ρεγκανί et al., 2025). Η παρούσα εργασία εξετάζει το πολυδιάστατο φαινόμενο της ανάπτυξης οικειότητας στην αλληλεπίδραση ανθρώπων και LLMs, εστιάζοντας στον ρόλο του σκόπμου υπολογιστικού και διαδραστικού σχεδιασμού. Μέσω συστηματικής βιβλιογραφικής επισκόπησης θα εντοπιστούν οι λειτουργίες διαφορετικών τύπων τεχνητής νοημοσύνης και θα δοθεί έμφαση στον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζονται ορισμένα Μεγάλα Γλωσσικά Μοντέλα ώστε να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη προσωπικής σχέσης με τους χρήστες τους. Η σχεδίαση της οικειότητας στα LLMs βασίζεται στη συναισθηματική υπολογιστική (affective computing) και την εφαρμογή μοντέλων ανάπτυξης της οικειότητας. Εμπειρικές μελέτες δείχνουν ότι οι χρήστες τείνουν να αποδίδουν ανθρώπινα χαρακτηριστικά στην τεχνητή νοημοσύνη, γεγονός που διευκολύνει την ανάπτυξη κοινωνικής εγγύτητας και ενισχύει πρακτικές αυτοαποκάλυψης (Brandtzaeg et al., 2022). Πρόσφατη έρευνα σε Μεγάλα Γλωσσικά Μοντέλα υποδεικνύει ότι η φυσικότητα της συνομιλίας, η αίσθηση αμοιβαιότητας και η σταδιακή ανταλλαγή προσωπικών πληροφοριών συμβάλλουν στον σχηματισμό αισθημάτων οικειότητας και φιλίας μεταξύ χρήστη και συστήματος (Hong et al., 2025; Szcuka et al., 2025). Τα ευρήματα αυτά υποδηλώνουν ότι η οικειότητα δεν αποτελεί απλώς παρεμπύπτον αποτέλεσμα της χρήσης της τεχνολογίας, αλλά δύναται να προκύπτει ως συνέπεια συγκεκριμένων σχεδιαστικών επιλογών. Ως εκ τούτου, η σύγχρονη βιβλιογραφία υπογραμμίζει την ανάγκη για υπεύθυνο και ανθρωποκεντρικό σχεδιασμό συστημάτων ΤΝ, ο οποίος λαμβάνει υπόψη τόσο τα οφέλη όσο και τους πιθανούς ψυχοκοινωνικούς κινδύνους που σχετίζονται με την ανάπτυξη δεσμών ανθρώπου-μηχανής (Shin, 2021; Kirk et al., 2025).

Άσκηση της κριτικής ικανότητας στην εποχή του ΑΙ: Ποιοτική διερεύνηση της αξιοποίησης εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης στον έλεγχο αξιοπιστίας πληροφορίας

Τσαμπίκα Καράκιζα & Ανθή Σιδηροπούλου

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η εργασία αυτή διερευνά την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης σε περιβάλλον τεχνητής νοημοσύνης μέσω μιας στοχευμένης διδακτικής παρέμβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στόχος της έρευνας είναι να εξετάσει πώς η διαδικασία ελέγχου της αξιοπιστίας διαδικτυακών αναρτήσεων, υπό συνθήκες με και χωρίς χρήση εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης, επηρεάζει την κριτική ικανότητα των φοιτητών/φοιτητριών, καθώς και να αναδείξει τις δυσκολίες που προκύπτουν και τις στάσεις που διαμορφώνονται απέναντι στην αξιοποίηση των εργαλείων αυτών. Διατυπώθηκαν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα: (α) πώς οι συμμετέχοντες αντιλαμβάνονται την επίδραση της διαδικασίας ελέγχου αξιοπιστίας στην ανάπτυξη της κριτικής τους ικανότητας; (β) ποιες δυσκολίες εντοπίζουν κατά τη διερεύνηση; (γ) σε ποια συμπεράσματα καταλήγουν σχετικά με τη χρησιμότητα και τα όρια των εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης στην αξιολόγηση ψηφιακού περιεχομένου. Στην έρευνα συμμετείχαν 25 φοιτητές/φοιτήτριες, οι οποίοι/ες εκπαιδεύτηκαν σε κριτήρια και διαδικασίες ελέγχου αξιοπιστίας με τη χρήση δομημένης φόρμας αξιολόγησης για κάθε περίπτωση. Κάθε συμμετέχων/ουσα αξιολόγησε τρεις διαδικτυακές αναρτήσεις στον τομέα της υγείας υπό δύο διακριτές συνθήκες: χωρίς χρήση

Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης και με αποκλειστική χρήση αυτών. Τα δεδομένα προέκυψαν από τις γραπτές εργασίες και τον αναστοχασμό των συμμετεχόντων. Τα ευρήματα καταδεικνύουν περιορισμένη προϋπάρχουσα εμπειρία στον συστηματικό έλεγχο αξιοπιστίας και απουσία εμπειρίας χρήσης εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης για τον ίδιο σκοπό. Επιπλέον, εντοπίζονται αδυναμίες των εργαλείων, όπως επιφανειακές αξιολογήσεις, έλλειψη συνδυαστικής προσέγγισης πηγών και αδυναμία συγκρότησης σωρευτικής εμπειρίας αξιολόγησης. Οι συμμετέχοντες/ουσες αναφέρουν εντονότερη ανάπτυξη κριτικής ικανότητας όταν ο έλεγχος πραγματοποιείται από τους ίδιους. Η μελέτη κρίνεται ιδιαίτερα χρήσιμη, καθώς η κριτική στάση απέναντι στην διακινούμενη πληροφορία και η ολιστική κατανόηση του πλαισίου της τεχνητής νοημοσύνης θεωρούνται απαραίτητες στη σύγχρονη ζωή.

14:00 – 15:30

Παράλληλες Συνεδρίες

«ΜΚΔ: Ψυχολογικές επιδράσεις και ποιότητα ζωής»

Ποιότητα Ζωής: Η σύνθετη σχέση μεταξύ της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, του φόβου της απουσίας και του Phubbing

*Ντανιέλλα Ρουμπίνη Πυλαρινού, Αλίκη Κέκια & Antonia Svensson Dianellou
New York College*

Υπάρχουν στοιχεία που υποδηλώνουν ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές στη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης όσον αφορά τα επίπεδα FOMO των ατόμων, τα οποία έχουν αντίκτυπο στην ποιότητα ζωής των ανθρώπων. Σε πρόσφατη βιβλιογραφία έχει αποδειχθεί ότι το phubbing επηρεάζει επίσης την ποιότητα ζωής (QoL) των ανθρώπων. Αυτή η αίσθηση του «να μένεις πίσω» επιδεινώνεται από τη συχνότητα και τον όγκο της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, καθώς και από την προσωπική επιθυμία να μένεις ενημερωμένος και συνδεδεμένος με τις εμπειρίες των άλλων. Επιπλέον, ο όρος «Phubbing». Σκοπός της έρευνας αυτής ήταν να διερευνήσει πώς η χρήση των κοινωνικών μέσων, ο φόβος της απώλειας και το phubbing, ανεξάρτητα και ενδεχομένως σε συνδυασμό, επηρεάζουν την ποιότητα ζωής. Συνολικά 173 φοιτητές, ηλικίας από 18 έως 65 ετών, συμμετείχαν στην ολοκλήρωση της μελέτης αυτής. Οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν 5 ερωτηματολόγια, συμπεριλαμβανομένου του Φόρμας Δημογραφικών Στοιχείων, του CASP-19 που μετρά την Ποιότητα Ζωής, της Κλίμακας Χρήσης των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης (SMUS), της Κλίμακας Φόβου να Χάσεις Κάτι (FOMO) και της Κλίμακας Phubbing (PS). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ ανδρών και γυναικών στη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, στο FOMO, στο phubbing και στην ποιότητα ζωής. Επίσης, προέκυψε ότι υπάρχει σημαντική συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών της παρούσας έρευνας, ενώ η χρήση των κοινωνικών μέσων ενημέρωσης φάνηκε να είναι ο μεσολαβητής για το FOMO, το phubbing και την ποιότητα ζωής. Τα αποτελέσματα της μελέτης αναλύθηκαν και συγκρίθηκαν με υπάρχουσες σχετικές μελέτες ως προς τις ομοιότητες ή τις αντιθέσεις τους. Συζητήθηκαν οι επιπτώσεις κάθε ευρήματος. Τέλος, καλύφθηκαν επίσης οι περιορισμοί της μελέτης, καθώς και προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

Γλωσσικές αναπαραστάσεις της βίας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης: Ποιοτική διερεύνηση και ψυχολογικές διαστάσεις

*Ελένη Μπούρου
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων*

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης συνιστούν βασικό πεδίο κοινωνικοποίησης και διαμόρφωσης ταυτοτήτων κατά την εφηβεία. Στο ψηφιακό αυτό περιβάλλον, η γλωσσική βία εκδηλώνεται μέσω υβριστικού λόγου, ρητορικής μίσους, ειρωνικών και απαξιωτικών πρακτικών, καθώς και μορφών

Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

διαδικτυακού αποκλεισμού. Η συχνότητα και η επαναληπτικότητα αυτών των μορφών λόγου ενδέχεται να συμβάλλουν στην κανονικοποίηση επιθετικών επικοινωνιακών προτύπων και στη διαμόρφωση στάσεων απέναντι στη βία. Η παρούσα εισήγηση εντάσσεται στο πλαίσιο εκπνοούμενης διδακτορικής διατριβής και παρουσιάζει τον μεθοδολογικό σχεδιασμό μιας ποιοτικής έρευνας που διερευνά τις γλωσσικές αναπαραστάσεις της βίας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τις πιθανές ψυχολογικές τους διαστάσεις. Για τις ανάγκες της πιλοτικής διερεύνησης συγκροτήθηκε μικρό σώμα ψηφιακού λόγου από δημόσια διαθέσιμες αναρτήσεις και σχόλια στις πλατφόρμες Instagram και TikTok, το οποίο περιλαμβάνει χαρακτηριστικές περιπτώσεις γλωσσικής βίας επιλεγμένες με σκοπούμενη δειγματοληψία και κριτήρια γλωσσικής αναλυσιμότητας και σαφούς επιθετικής στόχευσης. Η ανάλυση πραγματοποιείται με εργαλείο την Κριτική Ανάλυση Λόγου και οργανώνεται σε τρία επίπεδα: (α) μικρο-επίπεδο λεξικογραμματικών επιλογών, (β) επίπεδο πρακτικών λόγου και τρόπων διάχυσης στο ψηφιακό περιβάλλον και (γ) επίπεδο κοινωνικών αναπαραστάσεων και ιδεολογικών νοηματοδοτήσεων. Τα ευρήματα συζητούνται σε σχέση με τις πιθανές ψυχολογικές επιδράσεις της έκθεσης σε τέτοιες μορφές λόγου και με τη διαμόρφωση του γλωσσικού ρεπερτορίου των εφήβων. Τέλος, επισημαίνεται η σημασία της καλλιέργειας κριτικού ψηφιακού γραμματισμού στο σχολικό πλαίσιο ως βασικής προϋπόθεσης για την ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας και της υπεύθυνης συμμετοχής στον ψηφιακό δημόσιο λόγο.

Η επίδραση της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, των γονικών τύπων δεσμού, των στερεοτύπων φύλου, της αυτοεκτίμησης και των συνομηλίκων στη διαμόρφωση της κοινωνικής ταυτότητας των εφήβων

Μαρία Εξαδάκτυλου & Αντωνία Παπαστυλιανού
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η εφηβεία αποτελεί μια κρίσιμη φάση έντονης ψυχολογικής και κοινωνικής εξέλιξης, κατά την οποία οι νέοι καλούνται να συγκροτήσουν την κοινωνική τους ταυτότητα. Η σύγχρονη έρευνα έχει αναδείξει αφενός τη σύνδεση της χρήσης των κοινωνικών μέσων με τη διαμόρφωση της ταυτότητας και αφετέρου τον ρόλο του γονικού δεσμού, επισημαίνοντας παράλληλα διαφοροποιήσεις ως προς το φύλο. Η παρούσα ποσοτική μελέτη περιλαμβάνει δύο διαδοχικές έρευνες. Στην πρώτη έρευνα συμμετείχαν 383 μαθητές και μαθήτριες ηλικίας 15–17 ετών από την Εύβοια και την Αττική. Χρησιμοποιήθηκαν έξι εργαλεία αυτοαναφοράς: (1) Ερωτηματολόγιο Δημογραφικών Στοιχείων, (2) Bergen Social Media Addiction Scale, (3) The Social and Personal Identities Scale, (4) Gender Norm Attitude Scales, (5) Inventory of Parent and Peer Attachment—Revised, (6) Rosenberg Self-Esteem Scale. Στη δεύτερη έρευνα αναπτύχθηκαν δύο νέα ερευνητικά εργαλεία για τη μέτρηση της κοινωνικής ταυτότητας και της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, σε αντικατάσταση προηγούμενων κλιμάκων που δεν απέδιδαν ικανοποιητικά ψυχομετρικά χαρακτηριστικά. Η διερευνητική παραγοντική ανάλυση (EFA) χρησιμοποιήθηκε για τον εντοπισμό της παραγοντικής δομής, ενώ η επιβεβαιωτική παραγοντική ανάλυση (CFA) αξιολόγησε την κατασκευαστική εγκυρότητα και την προσαρμογή του μοντέλου. Για τη διερεύνηση διαφορών μεταξύ ομάδων ως προς βασικές δημογραφικές και ψυχοκοινωνικές μεταβλητές εφαρμόστηκαν t-tests ανεξάρτητων δειγμάτων, ενώ οι σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών εξετάστηκαν μέσω αναλύσεων συσχέτισης. Τέλος, εφαρμόστηκαν Μοντέλα Δομικών Εξισώσεων (SEM) για τον έλεγχο των άμεσων και έμμεσων επιδράσεων των κοινωνικών μέσων και του γονικού δεσμού στη διαμόρφωση της κοινωνικής ταυτότητας, με διαμεσολαβητικούς παράγοντες τα στερεότυπα φύλου και τις σχέσεις με συνομηλίκους και ρυθμιστικό παράγοντα την αυτοεκτίμηση. Τα ευρήματα συζητούνται υπό το πρίσμα της σύγχρονης βιβλιογραφίας για την ανάπτυξη της κοινωνικής ταυτότητας στην εφηβεία.

Δεν είναι όλες οι χρήσεις ίδιες: Εμπλοκή στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και Αυτοεκτίμηση

Νικόλαος Σφακιανός, Κωνσταντίνος Χρήστος Δαουλτζής & Παναγιώτης Κορδούτης

Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Η σχέση μεταξύ της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και της αυτοεκτίμησης παραμένει αμφιλεγόμενη, με αυξανόμενες ενδείξεις ότι ο τρόπος με τον οποίο τα άτομα χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να είναι πιο καθοριστικός από τον χρόνο που αφιερώνουν σε αυτά. Βασιζόμενη σε ένα δείγμα 2,560 ατόμων, η παρούσα μελέτη εξετάζει τις συσχετίσεις μεταξύ της διάρκειας και του είδους της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, και της αυτοεκτίμησης. Η ενασχόληση με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διερευνήθηκε μέσω του χρόνου χρήσης, της εμπλοκής και του είδους της χρήσης, ενεργητική ανάρτηση περιεχομένου ή αλληλεπίδραση και παθητικής όπως η περιήγηση ή η παρατήρηση. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η παθητική χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης συσχετίζεται σταθερά με χαμηλότερα επίπεδα αυτοεκτίμησης, ενώ οι ενεργητικές μορφές εμπλοκής παρουσιάζουν ασθενέστερες και πιο μεταβλητές σχέσεις. Ο συνολικός χρόνος που αφιερώνεται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης εμφανίζει μια μέτρια αρνητική συσχέτιση με την αυτοεκτίμηση, υποδηλώνοντας ότι η ένταση της χρήσης από μόνη της δεν επαρκεί για να εξηγήσει πλήρως τις ψυχοκοινωνικές εκβάσεις. Περαιτέρω αναλύσεις σε επίπεδο πλατφόρμας αναδεικνύουν διαφοροποιημένα πρότυπα μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών δικτύων. Τα ευρήματα αυτά υποστηρίζουν μια πιο σύνθετη κατανόηση των επιδράσεων των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, δίνοντας έμφαση στις τυπολογίες χρήσης αντί της συνολικής έκθεσης. Η μελέτη συμβάλλει στις τρέχουσες επιστημονικές συζητήσεις σχετικά με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και την ευημερία, αναδεικνύοντας ότι τα αποτελέσματα στην αυτοεκτίμηση διαμορφώνονται από τους τρόπους εμπλοκής, με σημαντικές επιπτώσεις για την ψηφιακή παιδεία και τον σχεδιασμό πλατφορμών.

14:00 – 15:30

Παράλληλες Συνεδρίες

«Λόγος και Ψηφιακότητα»

Τεχνητή Νοημοσύνη στην ανάλυση συνεντεύξεων: Συγκριτική προσέγγιση ανθρώπων και μοντέλων ΤΝ

Βασίλειος Κακούρης, Φωτεινή Πολυχρόνη & Ραφαήλ-Αδμητος Πασαδάκης
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών & Πανεπιστήμιο Τεχνολογίας του Ντελφτ

Σκοπός της μελέτης ήταν να διερευνηθεί (α) ο βαθμός στον οποίο μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης μπορούν να παράγουν υψηλής ποιότητας περιλήψεις συνεντεύξεων φοιτητών με μαθησιακές δυσκολίες και ΔΕΠΥ και (β) κατά πόσο οι περιλήψεις αυτές είναι συγκρίσιμες με αντίστοιχες που παράγονται από ανθρώπους, ειδικούς και μη. Οι περιλήψεις εκπονήθηκαν τόσο από ανθρώπους (καθηγητές και φοιτητές) όσο και από μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης. Συγκεκριμένα συγκρίθηκαν τέσσερις κατηγορίες: περιλήψεις ειδικού (καθηγητή ψυχολογίας), περιλήψεις φοιτητών ψυχολογίας, περιλήψεις από το προεκπαιδευμένο μοντέλο LLaMA και περιλήψεις από το μοντέλο T5-Large, το οποίο εκπαιδεύτηκε ειδικά στα δεδομένα των συνεντεύξεων. Η ποιότητα αξιολογήθηκε μέσω αυτόματων μετρήσεων ROUGE-L και BERTScore, οι οποίες συνέκριναν κάθε περίληψη με εκείνη του ειδικού, εξετάζοντας λεξιλογική και σημασιολογική ομοιότητα. Παράλληλα, δέκα ανεξάρτητοι κριτές προσπάθησαν να εντοπίσουν τον συγγραφέα κάθε περιλήψης και τις αξιολόγησαν ως προς την πιστότητα, την πληροφορητικότητα, τη συνοχή και το στυλ, σε πεντάβαθμη κλίμακα Likert. Επιπλέον πραγματοποιήθηκε θεματική ανάλυση, ώστε να εξεταστεί η διατήρηση των βασικών θεματικών μοτίβων των συνεντεύξεων. Τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν την υψηλή ποιότητα των περιλήψεων του ειδικού. Οι αυτόματες μετρήσεις ευνόησαν τις περιλήψεις του fine-tuned T5 λόγω αυξημένης πληροφορητικότητας, ενώ οι κριτές αξιολόγησαν θετικότερα τις περιλήψεις των φοιτητών, αποδίδοντάς τους ανώτερη συνοχή και στυλ. Η θεματική ανάλυση δεν ανέδειξε ουσιαστικές διαφορές μεταξύ ανθρώπων και τεχνητής νοημοσύνης, ενώ οι κριτές δεν μπόρεσαν να αναγνωρίσουν με ακρίβεια τον συγγραφέα των περιλήψεων. Τα ευρήματα

Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

υπογραμμίζουν τη δυναμική των συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης ως υποστηρικτικών εργαλείων στην ποιοτική ανάλυση συνεντεύξεων στον χώρο της εκπαίδευσης.

Όταν ο καρκίνος γίνεται αφήγηση: Ψηφιακές εξομολογήσεις στο TikTok

Ευδοκία Ντάλη, Μαρία Αγγελάκη, Κωνσταντίνος Σταυρόπουλος

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών & 251 Γενικό Νοσοκομείο Αεροπορίας

Η παρούσα εργασία διερευνά τον τρόπο με τον οποίο η εμπειρία του καρκίνου παρουσιάζεται και νοηματοδοτείται στη σύγχρονη ψηφιακή δημόσια σφαίρα, μέσα από την πλατφόρμα του TikTok. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δεν περιορίζονται πλέον στον ρόλο διαύλων πληροφόρησης, αλλά συνιστούν σύνθετα ψηφιακά περιβάλλοντα εντός των οποίων αρθρώνονται πρακτικές αυτοαποκάλυψης, συγκρότησης της ταυτότητας και συλλογικής νοηματοδότησης τραυματικών εμπειριών. Το ερευνητικό υλικό αποτελείται από πενήντα (40) δημόσια προσβάσιμα βίντεο χρηστών που αφηγούνται προσωπικές εμπειρίες διάγνωσης, θεραπείας και επιβίωσης από καρκίνο. Τα βίντεο απομαγνητοφωνήθηκαν και αναλύθηκαν μέσω θεματικής αφηγηματικής ανάλυσης, με στόχο την ανάδειξη των κυρίαρχων μοτίβων νοηματοδότησης της ασθένειας και του εαυτού στο ψηφιακό περιβάλλον. Τα ευρήματα αναδεικνύουν πέντε βασικούς θεματικούς άξονες: (α) την ανακατασκευή της ταυτότητας του υποκειμένου μετά τη διάγνωση, (β) τη μεταβολή της σχέσης με το σώμα και τη θνητότητα, (γ) τη χρονικότητα της ασθένειας («πριν–κατά–μετά»), (δ) τη λειτουργία της δημόσιας αφήγησης ως μέσο ψυχικής εκφόρτισης, και (ε) τη συγκρότηση μιας άτυπης ψηφιακής κοινότητας αλληλοαναγνώρισης και υποστήριξης. Η μελέτη υποστηρίζει ότι το TikTok λειτουργεί ως ένα σύγχρονο ψηφιακό πλαίσιο αφήγησης, όπου η ιδιωτική εμπειρία της ασθένειας μετασχηματίζεται σε συλλογικό λόγο, προσφέροντας νέες μορφές ορατότητας, σύνδεσης και νοηματοδότησης σε ένα ιδιαίτερο επικοινωνιακό περιβάλλον. Τα ευρήματα συμβάλλουν στη συζήτηση για τον ρόλο των ψηφιακών μέσων στη σύγχρονη εμπειρία της ασθένειας και στις διαδικασίες συγκρότησης της ψυχοκοινωνικής υποκειμενικότητας.

Η πρακτική του sharenting και η ψηφιακή επιτέλεση της πατρότητας

Ιωσήφ Κωνσταντίνου

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Αξιοποιώντας τα δεδομένα εθνογραφικής μελέτης στην Αργολίδα, η παρούσα εισήγηση εξετάζει την πρακτική του sharenting σε δεκαέξι οικογένειες Ελλήνων και Αλβανών μεταναστών από αστικά και αγροτικά περιβάλλοντα, με παιδιά πρώτης σχολικής ηλικίας. Συγκεκριμένα, διερευνάται ο αναδυόμενος ρόλος των πατέρων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης Facebook και Instagram και ο τρόπος διαμοιρασμού εικόνων και περιεχομένου που αφορά στη ζωή των παιδιών τους. Ενώ η διεθνής βιβλιογραφία εστιάζει παραδοσιακά στις μητέρες instamoms ή momfluencers, η σύγχρονη έρευνα αναδεικνύει μια δυναμική παρουσία των πατέρων instadads, οι οποίοι χρησιμοποιούν την ψηφιακή τεκμηρίωση για να διεκδικήσουν τη θέση τους στην οικογενειακή αφήγηση. Στην παρούσα εισήγηση αναλύεται η συμβολή του «ψηφιακού ημερολογίου» στα κοινωνικά μέσα ως μηχανισμός κοινωνικής επικύρωσης και ενίσχυσης της πατρικής ταυτότητας. Συγχρόνως, διερευνάται ο τρόπος με τον οποίο η ψηφιακή αφήγηση συμβάλλει στον επαναπροσδιορισμό των έμφυλων ρόλων, μετατρέποντας την ιδιωτική εμπειρία της πατρότητας σε μια επιμελημένη δημόσια αναπαράσταση που επιδιώκει την ευρύτερη κοινωνική αποδοχή. Μέσα από την ανάλυση δεδομένων, διαπιστώνεται ότι οι πατέρες δεν καταγράφουν απλώς στιγμιότυπα της οικογενειακής ζωής, αλλά επιτελούν μια «νέα πατρότητα». Η πρακτική αυτή του διαμοιρασμού φωτογραφιών και βίντεο από τη σχολική ζωή, το παιχνίδι και τις επιδόσεις των παιδιών μετατρέπεται σε εργαλείο αυτοπαρουσίασης. Για τους πατέρες, το sharenting μοιάζει να αποτελεί μέσο επιβεβαίωσης του γονικού τους ρόλου, επιτρέποντάς τους να προβάλλουν μια

Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

εικόνα ενεργού, συναισθηματικά εμπλεκόμενου και υποστηρικτικού γονέα. Εστιάζοντας στην πρακτική διαμοιρασμού κυρίως θετικών εμπειριών και ευχάριστων στιγμών, διακρίνεται η τάση εξιδανίκευσης του ίδιου του εαυτού, η οποία προκύπτει από την αποφυγή προβολής δυσκολιών της καθημερινής φροντίδας.

Ψηφιακή Αφήγηση και Πράσινες Δεξιότητες: Συμπεριφορές και Πρόθεση Δράσης

Πηνελόπη Ασημακοπούλου & Αγορίτσα Γόγουλου
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Το ψηφιακό ανθρακικό αποτύπωμα αναφέρεται στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα που προκύπτουν από τη χρήση του Διαδικτύου και εξαρτάται άμεσα από τις καθημερινές επιλογές και πρακτικές των χρηστών. Σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες αναδεικνύεται ότι βασικός παράγοντας για τη διαμόρφωση του ψηφιακού ανθρακικού αποτυπώματος και την υιοθέτηση περιβαλλοντικά φιλικών ψηφιακών συνηθειών, είναι η ενημέρωση και η επίγνωση. Πολλές μελέτες αναδεικνύουν τον ρόλο της ψηφιακής αφήγησης στην καλλιέργεια πράσινων δεξιοτήτων και σε παρεμβάσεις συμπεριφοράς. Στην παρούσα εργασία διερευνάται αν η ψηφιακή αφήγηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ενημέρωση, σχετικά με την ενεργειακή κατανάλωση και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της έντονης ψηφιακής δραστηριότητας και αν μπορεί να συμβάλει στην καλλιέργεια πράσινων δεξιοτήτων, ώστε να υπάρχει υπεύθυνη χρήση του Διαδικτύου. Η ερευνητική προσέγγιση βασίστηκε στη διαδοχική διερευνητική σχεδίαση συνδυάζοντας ποιοτική και ποσοτική μεθοδολογία, με σκοπό την προοδευτική εμβάθυνση στις γνώσεις και στις στάσεις των χρηστών. Η ψηφιακή αφήγηση που δημιουργήθηκε έχει στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού, σχετικά με το ζήτημα του ψηφιακού ανθρακικού αποτυπώματος, την προβολή ρεαλιστικών τρόπων μείωσής του, καθώς και την ενίσχυση της προσωπικής και συλλογικής κινητοποίησης για περιβαλλοντική δράση. Η παρέμβαση είχε εκπαιδευτικό και κοινωνικό χαρακτήρα συνδυάζοντας τεκμηριωμένη πληροφορία, απλή γλώσσα, συναισθηματική σύνδεση και πρακτικές οδηγίες, για την επιτυχή μετάβαση από τη γνώση στην πράξη. Τα αποτελέσματα ανέδειξαν την αποτελεσματικότητα της παρέμβασης τόσο ως προς την κατανόηση του ζητήματος όσο και ως προς την ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης. Η ψηφιακή αφήγηση δείχνει να είχε θετικό αντίκτυπο στους συμμετέχοντες, ενισχύοντας σημαντικά την προθυμία για δράση και τη διαμόρφωση θετικότερων στάσεων απέναντι σε πράσινες ψηφιακές πρακτικές.

18:30 – 20:00

Αναρτημένες Ανακοινώσεις

Η γοητεία του εγκλήματος: Ρομαντικοποίηση από τα ΜΜΕ και επιρροή στην κοινή γνώμη

Κωσταρά Γεωργία

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η αναπαράσταση του εγκλήματος στις σύγχρονες μορφές μέσων ενημέρωσης (ντοκιμαντέρ, podcast κτλ.) διέπεται από διαστρεβλωμένες και δραματουργικές αφηγήσεις, συναρπαστικές για το τηλεοπτικό κοινό. Η παρούσα επισκόπηση εξετάζει τους ποικίλους τρόπους παρουσίασης των αληθινών εγκλημάτων στα ΜΜΕ και τις επακόλουθες επιπτώσεις στην κοινή γνώμη. Ακολουθώντας τις προδιαγραφές της συστηματικής ανασκόπησης, χρησιμοποιήθηκαν 72 μελέτες της τελευταίας πενταετίας. Αρχικά, αναλύονται οι αφηγηματικές πρακτικές πλαισίωσης διάσημων εγκληματικών υποθέσεων και δραστών στα μέσα, καθώς και τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του κοινού που τα παρακολουθεί. Εκτεταμένη διερεύνηση πραγματοποιείται για τους κατά συρροή δολοφόνους, οι οποίοι βρίσκονται στον υπερθετικό βαθμό αισθητικοποίησης του εγκλήματος, προσελκύνοντας το ενδιαφέρον συντριπτικά μεγάλου κοινού. Τέλος, εξετάζεται ο αντίκτυπος των αναπαραστάσεων του εγκλήματος σε ατομικό επίπεδο (συναισθηματικό, γνωστικό, συμπεριφορικό) αλλά και στην παραγωγή επιμέρους φαινομένων. Τα αποτελέσματα αναδεικνύουν μοτίβα δραματοποίησης των εγκληματικών υποθέσεων, ρομαντικοποίησης των δραστών και αισθησιακής πλαισίωσης των εγκλημάτων. Τα περιεχόμενα αυτά συνιστούν δείγματα εμπορευματοποίησης της βίας, καπιταλοποίησης αληθινών ανθρώπινων τραγωδιών και παραγκωνισμού των ιστοριών των θυμάτων. Παράλληλα, στο κοινό παρατηρούνται διαστρεβλωμένες αντιλήψεις, με αυξημένο φόβο του εγκλήματος και διαφοροποιημένες στάσεις απέναντι στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, οδηγώντας σε φαινόμενα όπως η δίκη από τα μέσα (trial by media). Συμπερασματικά, διαπιστώνεται ότι η αυξανόμενη δημοφιλία τέτοιων περιεχομένων αποτυπώνει μία συνθήκη που ξεπερνά τα όρια της ενημέρωσης και αγγίζει τη μυθοποίηση, εγείροντας ηθικούς προβληματισμούς. Βασική προτεραιότητα οφείλει να αποτελέσει η ρήξη του κύκλου της δραματοποίησης, η στροφή σε πιο ισορροπημένες/θυματοκεντρικές αφηγήσεις και ο εγγραματισμός του κοινού στα μέσα που καταναλώνει.

Από την παραδοσιακή στην ψηφιακή πιπίλα: Μια βιβλιογραφική ανασκόπηση για τη χρήση των οθονών ως εργαλείο συναισθηματικής ρύθμισης στην προσχολική ηλικία.

Χρυσάνθη Γναφάκη

Πανεπιστήμιο Νεάπολης

Η παρούσα εργασία εξετάζει το σύγχρονο φαινόμενο της χρήσης των ψηφιακών μέσων από τους γονείς ως μέσο διαχείρισης των αρνητικών συναισθημάτων των παιδιών τους, μια πρακτική που στη διεθνή βιβλιογραφία αναφέρεται ως "digital pacifiers" (ψηφιακά καταπραϊντικά/«πιπίλες»). Σκοπός της ανασκόπησης είναι να διερευνηθεί πώς η συστηματική χρήση της οθόνης για τον κατευνασμό της παιδικής δυσφορίας επηρεάζει τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των εσωτερικών μηχανισμών συναισθηματικής ρύθμισης στην προσχολική ηλικία. Η μεθοδολογία περιέλαβε τη συστηματική αναζήτηση πρόσφατων ερευνητικών πηγών σε διεθνείς βάσεις δεδομένων, με έμφαση σε μελέτες που εξετάζουν την αλληλεπίδραση παιδιού-τεχνολογικών μέσων και τη γονική διαμεσολάβηση. Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι, ενώ τα ψηφιακά μέσα προσφέρουν άμεση ανακούφιση από την ένταση, η υπερβολική εξάρτηση από αυτά στερεί από το παιδί την ευκαιρία να εξασκηθεί στη διαχείριση αρνητικών συναισθημάτων, όπως του θυμού. Τα βασικά συμπεράσματα αναδεικνύουν μια αμφίδρομη σχέση, όπου τα παιδιά με δυσκολίες στη ρύθμιση της συμπεριφοράς είναι πιθανότερο να εκτίθενται σε οθόνες. Το γεγονός αυτό, με τη σειρά του, μπορεί να επιτείνει τη δυσκολία ελέγχου των παρορμητικών σκέψεων και ενεργειών των παιδιών προσχολικής ηλικίας. Οι πρακτικές εφαρμογές της εργασίας εστιάζουν στην ανάγκη ενημέρωσης των γονέων και εκπαιδευτικών για τη σημασία της

Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

συναισθηματικής υποστήριξης έναντι της ψηφιακής απόσπασης προσοχής. Προτείνεται η προώθηση εναλλακτικών τρόπων διαχείρισης των συναισθημάτων που ενισχύουν την ψυχική ανθεκτικότητα και την υγιή κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη.

Η σχέση της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης με την κατάθλιψη, το άγχος, το στρες και τον φόβο απώλειας εμπειριών (FOMO) σε ελληνικό πληθυσμό

Μαρία Ελένη Ζογοπούλου, Ντανιέλλα Ρουμπίνη Πυλαρινού & Αλίκη Κέκια

Προηγούμενες έρευνες έχουν δείξει αυξημένο ενδιαφέρον για τη μελέτη της σχέσης μεταξύ των κοινωνικών μέσων δικτύωσης και των προβλημάτων ψυχικής υγείας, όπως η κατάθλιψη, το άγχος και το στρες. Η παρούσα μελέτη επικεντρώνεται στη συλλογική διερεύνηση της σχέσης μεταξύ των κοινωνικών μέσων δικτύωσης και της κατάθλιψης, του άγχους, του στρες και του φόβου της απώλειας (Fear of Missing Out). Στην μελέτη συμμετείχαν 146 άτομα (57 άνδρες και 89 γυναίκες, ηλικίας 18 έως 50 ετών ($M = 23.42$, $SD = 6.49$), τα οποία ήταν ενεργοί χρήστες τουλάχιστον μιας πλατφόρμας κοινωνικών. Ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να συμπληρώσουν τέσσερα ερωτηματολόγια: το ερωτηματολόγιο δημογραφικών στοιχείων, το DASS-21, την κλίμακα εθισμού στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Social Media Addiction Scale/ SMAS) και την κλίμακα φόβου απώλειας εμπειριών (Fear of Missing Out/ FOMO). Διαπιστώθηκε σημαντική θετική συσχέτιση μεταξύ των παραγόντων εθισμού στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (επάγγελμα, αλλαγή διάθεσης, υποτροπή και σύγκρουση) και των αποτελεσμάτων ψυχικής υγείας (κατάθλιψη, άγχος, στρες και FOMO). Αποκαλύφθηκαν διαφορές στους μέσους όρους των μεταβλητών κατάθλιψης και σύγκρουσης μεταξύ των φύλων. Συμπερασματικά, η μελέτη επισημαίνει τη σχέση μεταξύ της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και της ψυχολογικής ευπάθειας. Τα αποτελέσματα αυτά υπογραμμίζουν την ανάγκη προώθησης πιο υγιεινών διαδικτυακών συνηθειών και συμπεριφορών. Προκύπτει η ανάγκη για στοχευμένες παρεμβάσεις ψυχικής υγείας από επαγγελματίες του κλάδου και η δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων, ώστε να προωθηθεί η υπεύθυνη και συνειδητή χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Συζητούνται επίσης οι περιορισμοί και οι προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

Η Επίδραση της Ψηφιακής Πολυδιεργασίας στην Προσοχή και στη Μνήμη Εργασίας

Τσιμπίσση Μαρία Νικολέτα

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι ψηφιακές τεχνολογίες και τα κοινωνικά δίκτυα αποτελούν πλέον αναπόσπαστο μέρος της καθημερινότητάς μας. Σε αυτήν την εποχή μπορεί να ευδοκιμήσει η πολυδιεργασία και ειδικά η ψηφιακή πολυδιεργασία, λόγω της εύκολης πρόσβασης που έχουμε στις ψηφιακές τεχνολογίες ανά πάσα στιγμή. Ωστόσο, η ψηφιακή πολυδιεργασία δεν μας επιτρέπει να αφοσιωνόμαστε πλήρως σε μία εργασία, δημιουργώντας ελλείματα στην προσοχή και στη μνήμη μας σχετικά με αυτή την εργασία. Η παρούσα έρευνα προσπαθεί να διερευνήσει την επίδραση της ψηφιακής πολυδιεργασίας στην απόδοσή μας στις ακαδημαϊκές δραστηριότητες και κατ' επέκταση την επίδρασή της στην προσοχή και στις εκτελεστικές μας λειτουργίες. Στη μελέτη συμμετείχαν 59 πρωτοετείς φοιτητές του Τμήματος Ψυχολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, οι οποίοι αρχικά συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο Media Use και MMI (Ophir et al., 2009), ώστε να ταυτοποιηθεί το προφίλ ψηφιακής πολυδιεργασίας που διαθέτουν (χαμηλή πολυδιεργασία-LMMs, μέτρια ή υψηλή πολυδιεργασία-HMMs) στην καθημερινότητά τους. Στη συνέχεια, χωρίστηκαν τυχαία σε δύο συνθήκες (ελέγχου και πειραματική) και κλήθηκαν να διαβάσουν ένα άρθρο αναπτυξιακής ψυχολογίας της Τζουριάδου (2021), με περισπασμούς κατά την ανάγνωση στην πειραματική ομάδα. Τέλος, απάντησαν ένα ερωτηματολόγιο κατανόησης του άρθρου που μόλις είχαν διαβάσει. Τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν μία σημαντική συσχέτιση μεταξύ του προφίλ υψηλής πολυδιεργασίας και της επίδοσης στη δοκιμασία ανάγνωσης του άρθρου στην πειραματική συνθήκη. Αυτό συμφωνεί με ένα μέρος της βιβλιογραφίας και συγκεκριμένα με την υπόθεση της εκπαιδευμένης προσοχής, αλλά ταυτόχρονα

Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

αντιτίθεται σε μία πληθώρα ερευνών που υποστηρίζουν ότι τα άτομα που κάνουν χρόνια και έντονη πολυδιεργασία παρουσιάζουν γνωστικά ελλείμματα.

Ο κοινωνικός διάλογος στην εποχή της μετα-αλήθειας: Προκαταρκτικές παρατηρήσεις για μια νέα δυναμική στη δημόσια σφαίρα

Βασιάννα Κωνσταντοπούλου, Δρ. Εθνικού και Καποδιστριακού Παν/μίου Αθηνών, Τακτικό Μέλος ΕΛΠΣΕ

Αδάμος Ζαχαριάδης, M.Sc., Δημοσιογράφος, Μέλος της ΕΣΗΕΑ

Η παρούσα ανακοίνωση συνιστά μια εργασία σε εξέλιξη [work in progress] αναφορικά με τις αλλαγές που επιφέρει το φαινόμενο της μετα-αλήθειας –στενά συνδεδεμένο με την κυριαρχία των μέσων κοινωνικής δικτύωσης– στον τρόπο συγκρότησης του κοινωνικού διαλόγου. Επισκοπώντας δεδομένα της σχετικής βιβλιογραφίας, οι συγγραφείς επιχειρούν μια παρουσίαση των μετατοπίσεων που επιφέρουν οι μετα-αληθειακές δομές νοήματος στην οργάνωση της δημόσιας επιχειρηματολογίας και των σύνοδων ταυτοτικών αναφορών, όπως για παράδειγμα: i) οι μετα-πολιτικές μορφές αναφοράς, επιχειρηματολογίας και λογοδοσίας, ii) η ρευστοποίηση της σημασίας επίκλησης της διάκρισης αληθούς-ψευδούς, iii) η υπεράσπιση της συναισθηματικότητας ως βασικού πυρήνα επιχειρηματολογίας, και iv) οι αλλαγές στα βασικά εργαλεία επικοινωνιακής επαφής και διαλόγου, που αναδιαμορφώνουν όλο το πλαίσιο της κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Σε αυτό το πλαίσιο, οι συγγραφείς αντλούν από ένα εύρος θεωρητικών και ερευνητικών αναφορών από τον τομέα της κοινωνικής ψυχολογίας των ταυτοτήτων και της λογοψυχολογίας, αλλά και της επικοινωνίας. Τέλος, διατυπώνονται πιθανές κατευθύνσεις για περαιτέρω ερευνητική εμβάθυνση στο συγκεκριμένο ζήτημα, με έμφαση στην ανάγκη διεπιστημονικής προσέγγισής του, δεδομένου και του σχετικά περιορισμένου αριθμού αντίστοιχων μελετών.

9:30 – 11:00

«Ψηφιακά μέσα τεχνολογίας και υγεία»

Η οικειότητα της ακρόασης και η διαμεσολάβηση της ψυχικής υγείας στα podcasts

Σοφία Θεοδοσιάδου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η οικειότητα αποτελεί θεμελιώδες χαρακτηριστικό του ραδιοφώνου, καθώς τα μηνύματά φτάνουν στον ακροατή συνήθως κατά την διάρκεια μιας μοναχικής ακρόασης είτε μιας ακρόασης κατά την οποία ο ακροατής κάνει και άλλα πράγματα ταυτόχρονα (Crisell, 1991). Στο podcasting, η οικειότητα αναδεικνύεται ως καθοριστικό στοιχείο της ακουστικής εμπειρίας, με μελετητές να επισημαίνουν την ύπαρξη μιας έντονης (Spinelli & Dann, 2019; Berry, 2016; Meserko, 2015; Lindgren, 2016) ή «υπερβολικής» οικειότητας (“hyper-intimacy”) (Berry, 2016:664). Η Berg (2023) εξετάζοντας την οικειότητα στο podcasting, προτείνει μια τυπολογία τεσσάρων, αλληλοδιαπλεκόμενων παραμέτρων: τις συνθήκες ακρόασης, το περιεχόμενο των όσων λέγονται στο podcast, τον τρόπο εκφοράς του λόγου και τις διαμεσικές αλληλεπιδράσεις οι οποίες καλλιεργούν το αίσθημα κοινότητας και ανήκειν τόσο στους ακροατές όσο και στους δημιουργούς των podcasts. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην επιτελεστική διάσταση της οικειότητας, όπως αυτή συγκροτείται μέσα από το «τι» και το «πώς» λέγεται (Berg, 2023). Η εξέλιξη των ραδιοηλεκτρονικών μέσων αντανάκλα τις σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες και τα εκάστοτε συγκείμενα (Meserko, 2014) ο Meserko (2014) μελετώντας το podcast ενός κωμικού με θέματα ψυχικής υγείας (ΜΙΗΗ: Mental Illness happy hour) βρήκε πως η οικειότητα είναι ένα χαρακτηριστικό που εξακολουθεί να διατηρείται σήμερα από την εποχή του ραδιοφώνου και καλλιεργεί στενές σχέσεις με το κοινό σε σημείο που να προσκαλεί το κοινό να ταυτιστεί με τον παρουσιαστή του podcast (Meserko, 2014). Η παρούσα έρευνα επιδιώκει να μελετήσει το βαθμό στον οποίο τα podcasts ψυχικής υγείας και αυτοβελτίωσης αξιοποιούν αυτό το χαρακτηριστικό της οικειότητας και την αμεσότητα του podcast για να μιλήσουν για «δύσκολα» θέματα στους ακροατές. Η εργασία εστιάζει σε μια ελληνική μελέτη περίπτωσης του podcast «giatioxi» με παρουσιάστρια την Δ.Κανάκογλου, μια από τις πρώτες Ελληνίδες podcaster. Το εν λόγω podcast ξεκίνησε το 2016 και ασχολείται κατά κύριο λόγο με θέματα ψυχικής υγείας υιοθετώντας την δομή μιας άνετης συνομιλίας με έναν προσκεκλημένο ειδικό στο θέμα. Μέσα από ανάλυση λόγου και ανάλυση συνομιλίας 3 επεισοδίων, στόχος της έρευνας είναι να χαρτογραφήσει τον τρόπο παρουσίασης, πλαισίωσης και αναπαράστασης των θεμάτων ψυχικής υγείας στο κοινό όπως και τον βαθμό που το podcast μέσω του χαρακτηριστικού της οικειότητας λειτουργεί ως κατάλληλο μέσο για τέτοιου είδους θέματα.

Η συμβολή της πανδημίας COVID-19 στη στάση γονέων απέναντι στον εμβολιασμό των παιδιών τους και των τρόπων ενημέρωσής τους: Διαχρονική ποιοτική διερεύνηση

Ανθή Αργυρούδη & Αντώνης Γαρδικιώτης

Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο & Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η παρούσα μελέτη σκοπό έχει τη διερεύνηση του ρόλου της πανδημίας COVID-19 στη στάση των γονέων απέναντι στον εμβολιασμό των παιδιών τους, καθώς και στον τρόπο ενημέρωσής τους. Για τον σκοπό αυτό πραγματοποιήθηκε διαχρονική ποιοτική έρευνα. Συγκεκριμένα, έγινε σύγκριση των απαντήσεων γονέων σε δύο διαφορετικές χρονικές περιόδους: (α) την προ-πανδημική περίοδο (Φθινόπωρο 2018) και (β) τη μετα-πανδημική περίοδο (Χειμώνας 2025). Στην πρώτη περίοδο συμμετείχαν 18 γονείς παιδιών ηλικίας 6 μηνών έως 14 ετών, ενώ στη δεύτερη περίοδο 10 από τους αρχικούς 18 γονείς. Στη δεύτερη φάση, οι συμμετέχοντες/ουσες απάντησαν στις ίδιες ερωτήσεις, καθώς και σε ένα επιπλέον ερώτημα σχετικά με την πανδημία COVID-19. Πραγματοποιήθηκε θεματική ανάλυση στα απομαγνητοφωνημένα κείμενα των συνεντεύξεων. Τα αποτελέσματα της δεύτερης

Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

περιόδου συγκρίθηκαν με εκείνα της πρώτης. Στην έρευνα της πρώτης περιόδου, οι συμμετέχοντες/ουσες κατηγοριοποιήθηκαν, σύμφωνα με την προτεινόμενη ομαδοποίηση των Leask κ.συν. (2012), σε «Ανεπιθύλακτους/ες αποδέκτες/τριες του εμβολιασμού», «Προσεκτικούς/ες αποδέκτες/τριες του εμβολιασμού» και «Διστακτικούς/ες». Παρατηρήθηκαν διαφοροποιήσεις στον τρόπο αναζήτησης πληροφοριών σχετικά με τον εμβολιασμό. Η σύγκριση με τις απαντήσεις των ίδιων γονέων στη δεύτερη φάση ανέδειξε αύξηση του σκεπτικισμού, ιδιαίτερα μεταξύ των «Ανεπιθύλακτων αποδεκτών/τριών του εμβολιασμού». Και στις δύο περιόδους, κύρια πηγή ενημέρωσης για τον εμβολιασμό αναδείχθηκε ο/η παιδίατρος των παιδιών, ενώ αναφέρθηκε επίσης το διαδίκτυο ως συμπληρωματικό μέσο ενημέρωσης. Αξιοσημείωτο είναι ότι κάποιοι/ες συμμετέχοντες/ουσες στη δεύτερη φάση ανέφεραν ότι δεν προχώρησαν στον εμβολιασμό των παιδιών τους κατά της COVID-19, ανεξάρτητα από τη σύσταση από τον/την παιδίατρο. Τα ευρήματα συζητούνται με έμφαση στους τρόπους ενημέρωσης των γονέων, σε συνάρτηση με σχετικά εμπειρικά δεδομένα.

Εμπειρία χρήσης φορετών ιατροτεχνολογικών συσκευών σε άτομα με Σακχαρώδη Διαβήτη Τύπου 1

Κυριακή-Ευσταθία Γερονικολάου & Ανθή Σιδηροπούλου
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα εργασία διερευνά την εμπειρία χρήσης φορετών ιατρικών συσκευών (wearables) από άτομα με Σακχαρώδη Διαβήτη Τύπου 1, εστιάζοντας στην αίσθηση του σώματος και στον κοινωνικό αντίκτυπο της ορατότητας των συσκευών. Στόχος της μελέτης είναι η διερεύνηση των εμπειριών και των συναισθημάτων των χρηστών καθώς και η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι συσκευές συνεχούς καταγραφής γλυκόζης (CGM) και οι αντλίες ινσουλίνης (Insulin Pumps) εντάσσονται στην καθημερινότητα τους και διαμεσολαβούν στη σχέση τους με τη νόσο και το σώμα. Η ερευνητική στρατηγική της παρούσας έρευνας είναι η ποιοτική, και η συλλογή των δεδομένων υλοποιήθηκε μέσω ημι-δομημένων συνεντεύξεων με ενήλικα άτομα με Διαβήτη Τύπου 1, τα οποία χρησιμοποιούν έστω και μια φορητή ιατροτεχνολογική συσκευή. Εφαρμόστηκε η μέθοδος της θεματικής ανάλυσης, με στόχο την ανάδειξη των υποκειμενικών βιωμάτων και εμπειριών των χρηστών. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι για τα άτομα που νοσούν περισσότερα χρόνια οι συσκευές αυτές βιώνονται ως αναπόσπαστο μέρος του σώματος τους. Αντίθετα, οι διαβητικοί που νοσούν λιγότερα χρόνια και βρίσκονται σε αρχικά στάδια εξοικείωσης με τις ιατρικές συσκευές, εξέφρασαν κυρίως αρνητικές στάσεις τόσο ως προς τη χρήση όσο και προς τη χρησιμότητα τους. Παράλληλα, κοινό εύρημα στις απαντήσεις των συνεντευξιζόμενων, ανεξαρτήτως της εμπειρίας τους αναφορικά με τα wearables, ήταν η επιθυμία τους οι συσκευές να μην είναι τόσο ορατές στο σώμα και να παραμένουν «αόρατες» στο κοινωνικό περιβάλλον. Εν κατακλείδι, η εργασία αναδεικνύει τη σημαντικότητα των φορετών ιατροτεχνολογικών συσκευών όχι μόνο ως εργαλείο για ιατρική παρακολούθηση της νόσου, αλλά και ως στοιχείο που επιδρά στην αίσθηση του σώματος και την κοινωνική ταυτότητα των ατόμων με Διαβήτη Τύπου 1.

Προσαρμογή και Ψυχομετρική Αξιολόγηση της Κλίμακας Smartphone Distraction Scale (SDS) στον Ελληνικό Πληθυσμό

Αναστάσιος Νικόλα & Ιωάννης Τσαούσης
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στόχος της παρούσας μελέτης ήταν η προσαρμογή της κλίμακας Απόσπασης Προσοχής από το Κινητό καθώς και η ψυχομετρική της αξιολόγηση στον Ελληνικό πληθυσμό. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 274 ενήλικες (59,1% γυναίκες, Μ.Ο. ηλικίας = 25,6, Τ.Α.= 4,45). Για τον έλεγχο της παραγοντικής δομής της κλίμακας εφαρμόστηκε Επιβεβαιωτική Ανάλυση Παραγόντων. Η ανάλυση έδειξε πως το μοντέλο των τεσσάρων παραγόντων (παρόρμηση της προσοχής, διαδικτυακή

Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

επαγρύπνηση, πολυδιεργασία και ρύθμιση συναισθήματος), όπως αυτό είχε προτεθεί στην αρχική αγγλική εκδοχή, έχει καλή προσαρμογή και στο ελληνικό δείγμα. Η αξιοπιστία της κλίμακας αξιολογήθηκε τόσο με τον δείκτη εσωτερικής συνοχής όσο και με τον δείκτη επαναληπτικών μετρήσεων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η κλίμακα SDS εμφανίζει ικανοποιητική εσωτερική συνοχή ($\alpha = 0,86$, $\omega = 0,86$) όσο και σταθερότητα στο χρόνο ($r = 0,78$). Στο πλαίσιο ελέγχου της εγκυρότητας, αξιολογήθηκε ο βαθμός συσχέτισης της κλίμακας SDS με έννοιες που σύμφωνα με τη θεωρία αναμένεται να έχουν εννοιολογική συγγένεια, όπως ο φόβος απουσίας από το διαδίκτυο (FOMO), ο εθισμός στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι μεταγνώσεις σχετικά με την χρήση κινητού, κ.ά. Τα αποτελέσματα έδειξαν αναμενόμενα μοτίβα συσχετίσεων, τεκμηριώνοντας τη συγκλίνουσα εγκυρότητα της κλίμακας. Συνοψίζοντας, οι καλές ψυχομετρικές ιδιότητες που παρατηρήθηκαν, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι αυτό το εργαλείο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση της απόσπασης προσοχής από τη χρήση του κινητού τηλεφώνου στον ελληνικό πληθυσμό.

11:00 – 12:30

«Ψηφιακότητα: Προστασία, κατανόηση και ανακάλυψη του εαυτού»

Ψηφιακή αποσύνδεση: JoMO και πρακτικές χαλάρωσης της Γενιάς Z

Ευαγγελία Γερογιαννάκη, Τσαμπίκα Καράκιζα & Ανθή Σιδηροπούλου
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα έρευνα επιχειρεί να μελετήσει το βίωμα της Γενιάς Z αναφορικά με τις πρακτικές ευεξίας και χαλάρωσης. Για τις ανάγκες της έρευνας υιοθετήθηκε η ποιοτική ερευνητική στρατηγική και υλοποιήθηκαν ομάδες εστίασης με άτομα 18 έως 29 ετών. Η υιοθέτηση ποιοτικής ερευνητικής προσέγγισης επιτρέπει τη διερεύνηση και σε βάθος κατανόηση της βιωμένης εμπειρίας, καθώς και του τρόπου με τον οποίο οι νέοι προσδίδουν νόημα στο φαινόμενο της αποσύνδεσης. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν την αυτονόητη χρήση των ψηφιακών μέσων από τους νέους τόσο σε καθημερινές δραστηριότητες, όσο και ως πρακτική χαλάρωσης. Ωστόσο, η Γενιά Z θέτει στο επίκεντρο της συζήτησης την έννοια της ποιοτικής εμπειρίας, επισημαίνοντας ότι η χρήση αναλογικών εργαλείων και μέσων (π.χ. φωτογραφικής μηχανής, βινυλίων) κάνει τη ζωή πιο «ρομαντική», παρά τις αντικειμενικές πρακτικές δυσκολίες που ενυπάρχουν. Παράλληλα, αναδύεται ένα αίσθημα ενοχής αναφορικά με τον χρόνο που αφιερώνουν οι νέοι στις οθόνες τους, αλλά και ως προς το ψηφιακό περιεχόμενο που καταναλώνουν. Τέλος, η επιλογή της αποσύνδεσης από τα ψηφιακά μέσα φαίνεται να εκφράζει τους νέους σε στιγμές απόλυτης ηρεμίας και χαλάρωσης.

Αστικές περιηγήσεις και ψηφιακά καταφύγια: Η ψηφιακά διαμεσολαβημένη εμπειρία του δημόσιου χώρου

Μαρία Κατελάνου & Ανθή Σιδηροπούλου
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα εργασία επιχειρεί να συνθέσει ένα πλαίσιο για τη διερεύνηση των ψυχολογικών και κοινωνικών παραγόντων που διέπουν τη χρήση ψηφιακών συσκευών κατά τη μετακίνηση στον αστικό δημόσιο χώρο. Αντλώντας από την κυβερνοψυχολογία, τις σπουδές ήχου και την κοινωνιολογία και ανθρωπολογία του χώρου, βασικό άξονα της εργασίας αποτελεί το βίωμα της εν κινήσει ψηφιακής διαμεσολάβησης, καθώς και η δυναμική σχέση μεταξύ συνδεσιμότητας και αποσύνδεσης στη σύγχρονη αστική καθημερινότητα. Η σχετική ερευνητική βιβλιογραφία προέρχεται κυρίως από το πεδίο της γνωστικής ψυχολογίας και τον διεπιστημονικό χώρο του αστικού σχεδιασμού, δίνοντας έμφαση σε ζητήματα διάσπασης της προσοχής, ασφάλειας των

Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

πεζών και επανασχεδιασμού των σύγχρονων πόλεων. Η εργασία μετατοπίζει το ενδιαφέρον προς τη δημόσια μετακίνηση και την περιπλάνηση, εξετάζοντας πρακτικές όπως το βλέμμα στην οθόνη, την ακρόαση μουσικής μέσω ακουστικών και τη σύντομη ψηφιακή επικοινωνία ως τρόπους «ρύθμισης» της συναισθηματικής κατάστασης, της κοινωνικής διαθεσιμότητας και της σχέσης με τον χώρο. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, στο πλαίσιο της παρουσίασης, η χρήση ψηφιακών μέσων κατά τη βάδιση προσεγγίζεται όχι μόνο ως αντιπερισπασμός, αλλά και ως μηχανισμός «ρύθμισης» γνωστικών και συναισθηματικών πτυχών του εαυτού και αναδιοργάνωσης της εμπειρίας, ιδιαίτερα σε συνθήκες πολυδιεργασίας, όπου τα υποκείμενα καλούνται να παραμένουν ψηφιακά συνδεδεμένα και κοινωνικά διαθέσιμα ακόμη και εν κινήσει. Η παρούσα εισήγηση αποσκοπεί να διευρύνει τη συζήτηση για την ψηφιακή διαμεσολάβηση του εαυτού στο πλαίσιο του δημόσιου χώρου, και να διερευνήσει την αναδιαμόρφωση της εμπειρίας μετακίνησης, σε σχέση με πρακτικές απόσυρσης, όταν ο ρυθμός της βάδισης συγχρονίζεται με μία ιδιωτική, ψηφιακή «φυσαλίδα», όπως αυτή περιγράφεται στη σχετική βιβλιογραφία (Bull, 2006· Simun, 2022· Skånland, 2011).

Πολιτισμικό Τραύμα και χωρική μετατόπιση: Η διαμεσολαβητική λειτουργία της Εικονικής Πραγματικότητας

Ελένη Πνευματικού & Αγγελική Γαζή

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Η χωρική μετατόπιση μιας κοινότητας μπορεί, υπό ορισμένες συνθήκες, να βιωθεί και να νοηματοδοτηθεί ως μορφή πολιτισμικού τραύματος, καθώς διαρρηγνύει τις υλικές, συμβολικές και συναισθηματικές σχέσεις μέσω των οποίων συγκροτούνται η συλλογική ταυτότητα, η μνήμη, η αίσθηση του ανήκειν και η αίσθηση συνέχειας. Στο πλαίσιο της θεωρίας του πολιτισμικού τραύματος, η απώλεια τόπου δε νοείται απλώς ως ατομική ψυχολογική εμπειρία, αλλά ως μια συλλογική διαδικασία νοηματοδότησης, μέσα από την οποία η κοινότητα αναστοχάζεται το παρελθόν της, επαναπροσδιορίζει την ταυτότητά της και διαπραγματεύεται τις κοινωνικές και ηθικές συνέπειες της απώλειας. Παρά τη σημασία αυτών των διαστάσεων, οι πολιτισμικές και ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις του εκτοπισμού συχνά παραμελούνται, καθώς η θεσμική μέριμνα επικεντρώνεται κυρίως σε οικονομικά και τεχνικά ζητήματα. Η παρούσα μελέτη διερευνά τη διαμεσολαβητική λειτουργία της εικονικής πραγματικότητας (VR) ως εργαλείο συναισθηματικής και πολιτισμικής επεξεργασίας της απώλειας του τόπου. Η εικονική περιήγηση προσεγγίζεται ως ένας ενδιάμεσος ψηφιακός χώρος μνήμης και αφήγησης, όπου η απώλεια μπορεί να επανενταχθεί σε ατομικά και συλλογικά πλαίσια νοήματος μέσω βιωματικής (εικονικής) επανασύνδεσης με τον οικείο τόπο. Ως μελέτη περίπτωσης εξετάζεται η κοινότητα της Ποντοκώμης, η οποία βρίσκεται σε μια παρατεταμένη διαδικασία αναγκαστικής μετεγκατάστασης για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Μέσω συμμετοχικού σχεδιασμού αναπτύχθηκε ένα περιβάλλον εικονικής πραγματικότητας που επιτρέπει την περιήγηση σε δημόσιους χώρους του οικισμού, όπως αυτός είχε καταγραφεί πριν την έναρξη των μεταβολών. Η προσέγγιση αυτή προτείνει ένα διεπιστημονικό πλαίσιο κατανόησης της αναγκαστικής χωρικής μετατόπισης ως τραυματικής συλλογικής εμπειρίας, αναδεικνύοντας την εικονική πραγματικότητα ως εργαλείο διαμεσολάβησης της σχέσης μνήμης, τόπου και συλλογικής ταυτότητας σε συνθήκες απώλειας.

(Α)συμφωνία του ψηφιακού σώματος και του περιβάλλοντος σε κοινωνικά περιβάλλοντα εικονικής πραγματικότητας

Μιχαήλ Τζέτζιας, Μαρία Κατελάνου, Ανθή Σιδηροπούλου & Χαράλαμπος Ριζόπουλος

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα έρευνα εξετάζει τον ρόλο της (α)συμφωνίας μεταξύ του ψηφιακού “σώματος” [avatar] και του περιβάλλοντος στην ιδιοκτησία σώματος και την αίσθηση παρουσίας σε κοινωνικά

Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

περιβάλλοντα εικονικής πραγματικότητας. Στόχος είναι να διερευνηθεί αν η οπτική και αισθητική συνάφεια μεταξύ του avatar και του εικονικού κόσμου όπου αυτό βρίσκεται ενισχύει την εμπειρία ενσώματης ταύτισης και παρουσίας, πέρα από τις ήδη τεκμηριωμένες επιδράσεις των χαρακτηριστικών του avatar (βλ. το “φαινόμενο του Πρωτέα”). Η εμπειρική διερεύνηση πρόκειται να συγκρίνει δύο τύπους εικονικών περιβαλλόντων: α) ένα οπτικά ρεαλιστικό περιβάλλον που αναπαριστά μία πραγματική τοποθεσία μέσα από σύγχρονες τεχνολογίες τρισδιάστατης αναπαράστασης και β) ένα φανταστικό, στυλιζαρισμένο ή πιο αφηρημένο περιβάλλον. Οι συμμετέχοντες επιλέγουν avatar και αλληλεπιδρούν σε αμφότερα τα περιβάλλοντα μέσω δοκιμασιών, επιτρέποντας τη σύγκριση της συμπεριφοράς επιλογής avatar και των βιωματικών τους αναφορών. Η έρευνα εστιάζει σε δύο βασικά ερωτήματα: α) πώς η συμφωνία ή ασυμφωνία avatar-περιβάλλοντος επηρεάζει την ιδιοκτησία σώματος (body ownership) και την αίσθηση παρουσίας (presence) και β) μέσω ποιων μηχανισμών διαμεσολαβείται αυτή η επίδραση — μέσω της αντιληπτικής / αισθητικής συνοχής και αληθοφάνειας του κόσμου (plausibility) ή μέσω στόχων αυτοπαρουσίασης και κοινωνικών κανόνων που διέπουν τη συμπεριφορά στην πλατφόρμα. Συνδυάζοντας δεδομένα που αντλούνται από την πλατφόρμα, μέσα από παρατήρηση υπό εργαστηριακές συνθήκες και από σχετικά ερωτηματολόγια, η μελέτη επιδιώκει να αποσαφηνίσει αν η ενσάρκωση στις κοινωνικές πλατφόρμες εικονικής πραγματικότητας είναι μόνο ζήτημα του εικονικού σώματος ή αν προκύπτει από τη συνολική οπτική και κοινωνική οικολογία του εικονικού περιβάλλοντος.

13:00 – 14:30

«Σκοτεινές πτυχές της επικοινωνίας σε παραδοσιακά και ψηφιακά μέσα»

Η διαδικτυακή δράση των συνωμοσιολόγων και ο ρόλος τους ως κοινωνικοί δικαστές

Αχιλλέας Πηλιούσης & Αντώνης Γαρδικιώτης
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Όταν εξετάζεται η σχέση μεταξύ της ενεργής συμμετοχής στο διαδίκτυο και των συνωμοσιολογικών πεποιθήσεων, η επιστημονική έρευνα φαίνεται να καταλήγει σε αντιφατικά, εκ πρώτης όψευς, συμπεράσματα. Ενώ κάποιες έρευνες έδειξαν ότι η γενική ενεργή χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (π.χ. κοινή χρήση συνδέσμων, δημοσίευση βίντεο και φωτογραφιών) συνδέεται αρνητικά με την πίστη σε συνωμοσιολογικές θεωρίες, άλλες έρευνες διαπίστωσαν ότι η αποδοχή τέτοιων θεωριών συνδέεται με ιδεολογικά υποκινούμενες μορφές ενεργής διαδικτυακής συμπεριφοράς. Εισάγοντας την υπόθεση της συνωμοσιολογικής μεταστροφής, η παρούσα εργασία προτείνει ότι, σε περιπτώσεις όπου οι συνωμοσιολογικές πεποιθήσεις αποκτούν ηθικό χαρακτήρα και η αίσθηση βεβαιότητας γίνεται κανονιστική, το διαδικτυακό περιβάλλον μπορεί να αναδειχθεί σε ιδανικό χώρο για δημόσια επίδειξη ηθικής ανωτερότητας, ως πεδίο σύγκρουσης χωρίς κόστος και ως εργαλείο κοινωνικής επιβολής. Η υπόθεση αυτή εξετάζεται σε τρεις μελέτες που διεξήχθησαν τόσο στην Ελλάδα όσο και στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (nTotal = 443). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τόσο η πίστη σε συγκεκριμένες συνωμοσιολογικές θεωρίες, όσο και η συνωμοσιολογική σκέψη προβλέπουν αυξημένη τάση των ατόμων να πιστεύουν ότι οι πεποιθήσεις τους είναι ανώτερες, συνοδευόμενη από ένα αίσθημα ευθύνης τους να επιβάλλουν τις ανώτερες αυτές πεποιθήσεις στους άλλους προς όφελος της κοινωνίας. Η τάση αυτή, στη συνέχεια, οδηγεί σε προθέσεις διαδικτυακής διαπόμπευσης, διαδικτυακής λογομαχίας, αλλά και σε συγκρούσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Συνολικά, τα ευρήματα υποστηρίζουν ότι οι συνωμοσιολογικές πεποιθήσεις μπορούν να λειτουργήσουν ως ηθικά φορτισμένες βεβαιότητες που ενεργοποιούν τάσεις ηθικής ανωτερότητας και κοινωνικής επιβολής, οι οποίες με τη σειρά τους τροφοδοτούν συγκρουσιακές διαδικτυακές συμπεριφορές.

Αναθεωρώντας την σχέση μεταξύ αναλυτικής σκέψης και ευαλωτότητας στην παραπληροφόρηση: Ο Ρόλος των «σκληρών» και «μαλακών» πολιτικών ειδήσεων

Γιάννης Λόης, Αντώνης Γαρδικιώτης, Ζωή Καρασπύρου, Ηλίας Τσακανίκος, Κωνσταντίνος Σεντικίδης

Πανεπιστήμιο Κρήτης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης & University of Southampton

Δύο ανταγωνιστικοί μηχανισμοί έχουν προταθεί για το πώς η αναλυτική σκέψη επηρεάζει την ευαλωτότητα στην παραπληροφόρηση. Ο πρώτος μηχανισμός υποστηρίζει ότι η αναλυτική σκέψη βελτιώνει την ικανότητα διάκρισης μεταξύ αληθών και ψευδών ειδήσεων. Αντίθετα, σύμφωνα με τον δεύτερο μηχανισμό, η αναλυτική σκέψη οδηγεί σε περισσότερη πολιτική μεροληψία. Ο πρώτος μηχανισμός βασίζεται κυρίως σε μελέτες που αφορούν την αξιολόγηση «μαλακών» ειδήσεων, οι οποίες εστιάζουν στην προσωπική ζωή των πολιτικών προσώπων και στοχεύουν στο συναίσθημα και τον εντυπωσιασμό, ενώ ο δεύτερος μηχανισμός βασίζεται σε έρευνες που αφορούν την κατασκευή επιχειρημάτων για «σκληρά» πολιτικά ζητήματα όπως η οικονομία. Η παρούσα μελέτη επιχειρεί να γεφυρώσει αυτές τις δύο γραμμές έρευνας, διερευνώντας πώς η διάκριση μεταξύ «σκληρών» και «μαλακών» ειδήσεων αλληλεπιδρά με την αναλυτική σκέψη των ατόμων για να επηρεάσει την ευαλωτότητα στην παραπληροφόρηση. Πραγματοποιήσαμε μια μετα-ανάλυση συνδυάζοντας δεδομένα από υπάρχουσες μελέτες παραπληροφόρησης και στη συνέχεια προσπαθήσαμε να επαληθεύσουμε τα αποτελέσματα της μετα-ανάλυσης διεξάγοντας δύο πειράματα (στις ΗΠΑ και την Ελλάδα), όπου οι συμμετέχοντες εκτέθηκαν είτε σε σκληρές είτε σε μαλακές πολιτικές ειδήσεις. Όλες οι μελέτες έδειξαν ότι τα άτομα που βασίζονται περισσότερο στην αναλυτική σκέψη ήταν πιο επιρρεπή σε πολιτική προκατάληψη, αλλά μόνο όταν αξιολογούσαν σκληρές ειδήσεις. Αντίθετα, η αναλυτική σκέψη βελτίωσε την ικανότητα διάκρισης μεταξύ αληθών και ψευδών ειδήσεων τόσο για μαλακές όσο και για σκληρές ειδήσεις. Αυτά τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι η αναλυτική σκέψη δεν αποτελεί καθολική λύση κατά της παραπληροφόρησης: ενώ βελτιώνει την ικανότητα των ανθρώπων να εντοπίζουν τις αληθείς ειδήσεις, παράλληλα εντείνει την πολιτική προκατάληψη στις σκληρές ειδήσεις.

«Στρατηγικές Εργαλειοποίησης των Μέσων Ενημέρωσης και των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης στον Πολιτικό Μετα-επικοινωνιακό Λόγο: Η Περίπτωση των Προεδρικών Εκλογών 2005 στις ΗΠΑ»

Αθανάσιος Ν. Σαμαράς, Αθανάσιος Μπότσης, Μαρία Γεωργοπούλου & Παναγιώτα Ρεπρέ
Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Εξετάζονται οι αναπαραστάσεις των Μέσων Ενημέρωσης και των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης στον πολιτικό λόγο των ΗΠΑ για να διερευνηθούν οι διαδικασίες κατασκευής της εικόνας τους και πολιτικής τους αξιοποίησης σε ένα έντονα πολωμένο πολιτικό σύστημα. Ο Ντόναλντ Τραμπ εξ αρχής επιτέθηκε στα Μέσα ενημέρωσης που του αντιτίθενται χαρακτηρίζοντας τους εχθρούς του λαού ενώ η φράση «fake news» προέκυψε από αυτή την πολεμική. Στην παρούσα έρευνα η απεικόνιση των παραδοσιακών ειδησεογραφικών Μέσων γίνεται σε αντιδιαστολή με τα ΜΚΔ. Χρησιμοποιείται ποιοτική ανάλυση περιεχομένου. Για τις ανάγκες της έρευνας συγκροτήθηκαν δύο σώματα κειμένων, το ένα περιλαμβάνει το σύνολο του δημόσιου προεκλογικού λόγου του υποψηφίου για την Προεδρία Τραμπ, ενώ το άλλο περιλαμβάνει τα ειδησεογραφικά κείμενα που δημοσιεύθηκαν στις ΗΠΑ κατά την περίοδο 11/9 – 16/12 με θέμα την ερμηνεία του αποτελέσματος των Προεδρικών εκλογών. Ως προς το πρώτο σώμα κειμένων εξετάζεται η αποτίμηση τους στον λόγο του ομιλητή ως προς την λειτουργία τους (μεροληπτικά ή αμερόληπτα), την στάση τους (εχθρικά ή φιλικά) και την ισχύ τους (ισχυρά ή ανίσχυρα) ενώ ως προς το δεύτερο σώμα κειμένων εξετάζεται η εργαλειοποίηση τους σε διαδικασίας απόδοσης υπαιτιότητας και

Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

υπεκφυγής ευθυνών. Με τον τρόπο αυτό αποκαλύπτονται διαδικασίες ρητορικής αξιοποίησης της λειτουργίας των Μέσων από το πολιτικό σύστημα καθώς και οι διαφοροποιήσεις ανάμεσα στα παραδοσιακά Μέσα και στα ΜΚΔ.

Πόλεμος, Ραδιόφωνο και Ακουστικές Στρατηγικές της Εξαπάτησης

Λέανδρος Κυριακόπουλος

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα ανακοίνωση εξετάζει τον ρόλο της ακρόασης και του ήχου ως κεντρικών εργαλείων ψυχολογικού πολέμου και στρατηγικής εξαπάτησης στις στρατιωτικές συγκρούσεις του 20ού και 21ου αιώνα, με ιδιαίτερη έμφαση στις τεχνολογίες και τα μέσα που καθιστούν δυνατή τη διάχυσή τους. Στο πλαίσιο των σύγχρονων δογμάτων ψυχολογικών και πληροφοριακών επιχειρήσεων, η στρατιωτική εμπλοκή δεν επαρκεί από μόνη της για την επίτευξη μιας νίκης· καθοριστικής σημασίας αναδεικνύονται η σύγχυση, ο αποπροσανατολισμός, ο διχασμός και η αναδιαμόρφωση της αντίληψης του αντιπάλου. Μέσα από ιστορικά παραδείγματα όπως η μονάδα Ghost Army του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, οι ραδιοφωνικές επιχειρήσεις στον Πόλεμο του Βιετνάμ και η στρατηγική αξιοποίηση του τοπικού ραδιοφώνου στον πόλεμο του Ιράκ, η ανακοίνωση αναλύει πώς οι τεχνολογίες μετάδοσης μετατρέπουν τον ήχο σε υβριδικό όπλο ψυχολογικής χειραγώγησης. Το ραδιόφωνο, ως οικείο και καθημερινό μέσο, λειτουργεί όχι μόνο ως φορέας προπαγάνδας αλλά και ως μηχανισμός αναδιάρθρωσης της ακουστικής εμπειρίας του δημόσιου χώρου. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε τεχνολογίες ηχητικής καταστολής όπως το LRAD, καθώς και σε πρακτικές αναγκαστικής και επαναλαμβανόμενης ακρόασης, που μετασχηματίζουν την ακρόαση σε εργαλείο ελέγχου και αποσταθεροποίησης. Στόχος της ανακοίνωσης είναι να αναδείξει πώς η μουσική και ο ήχος παράγονται, κυκλοφορούν και οικειοποιούνται στη δημόσια σφαίρα υπό συνθήκες πολέμου, συγκροτώντας την ακρόαση στον 21ο αιώνα ως αντικείμενο στρατιωτικής και πολιτικής διαχείρισης.

Δημοσιογραφία, τραύμα και συναισθημα στις αίθουσες σύνταξης

Λαμπρινή Παπαδοπούλου

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα έρευνα εστιάζει στη σχέση μεταξύ δημοσιογραφίας, τραύματος και συναισθήματος, διερευνώντας τις επιπτώσεις της συναισθηματικής εργασίας και της κάλυψης τραυματικών γεγονότων στους επαγγελματίες των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Στο σύγχρονο πλαίσιο, η πολιτική οικονομία των ΜΜΕ και ο συνεχώς αυξανόμενος ανταγωνισμός έχουν εντείνει την πίεση για παραγωγή περιεχομένου με υψηλό συναισθηματικό φορτίο, ενώ ταυτόχρονα το επάγγελμα καθίσταται όλο και πιο επισφαλές, ενισχύοντας την ψυχολογική καταπόνηση των δημοσιογράφων. Παράλληλα, η έκφραση συναισθημάτων μέσα από το ρεπορτάζ ή μετά από αυτό εξακολουθεί σε πολλές περιπτώσεις να στιγματίζεται ως ένδειξη ευαλωτότητας, κάτι που θεωρείται αντι επαγγελματικό για την κανονιστική προσέγγιση της δημοσιογραφίας. Ωστόσο, η συναισθηματική διάσταση αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της δημοσιογραφικής εργασίας, ειδικά σε περιπτώσεις κάλυψης κρίσεων, καταστροφών ή συγκρούσεων, όπου η αλληλεπίδραση με θύματα ή τραυματισμένους και η προσωπική εμπλοκή είναι αναπόφευκτη. Η παρούσα μελέτη αναδεικνύει την ανάγκη για συστηματική αναγνώριση και διαχείριση της συναισθηματικής εργασίας στη δημοσιογραφία. Η αναγνώριση της συναισθηματικής επιβάρυνσης που συνεπάγεται το επάγγελμα, η ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας των εργαζομένων και η δημιουργία υποστηρικτικών μηχανισμών μέσα στις αίθουσες σύνταξης μπορούν να συμβάλουν στη διαμόρφωση μιας πιο βιώσιμης και υγιούς δημοσιογραφικής κουλτούρας. Ως εκ τούτου, η αναγνώριση της δημοσιογραφίας ως συναισθηματικής εργασίας, η υποστήριξη των εργαζομένων

Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την κάλυψη τραυματικών γεγονότων αποτελούν βήματα τα οποία δεν σχετίζονται αποκλειστικά με τους επαγγελματίες των ΜΜΕ αλλά επηρεάζουν πολυεπίπεδα το ίδιο το επίπεδο της ενημέρωσης και κατ'επέκταση της ίδιας της δημοκρατίας.

16:00 – 17:30

Προσκεκλημένο Συμπόσιο

Από το smartphone στην εικονική πραγματικότητα: Επιπτώσεις των ψηφιακών μέσων στις γνωστικές λειτουργίες

Προεδρείο: Πέτρος Ρούσσος

Στο συμπόσιο εξετάζεται, από μια ενιαία γνωστική οπτική, πώς τα ψηφιακά μέσα, από τις τεχνολογίες καθημερινής χρήσης έως τα εμβυσιστικά περιβάλλοντα, αναδιαμορφώνουν κρίσιμες λειτουργίες της ανθρώπινης νόησης: την κατανομή της προσοχής, τη ρύθμιση του γνωστικού φορτίου, τις στρατηγικές κωδικοποίησης/ανάκλησης και την επεξεργασία σύνθετης πληροφορίας (π.χ., κατανόηση κειμένου και επεισοδική μνήμη). Κεντρική θέση των παρουσιάσεων είναι ότι η τεχνολογία δεν αποτελεί ουδέτερο “κανάλι”, αλλά ενεργό οικοσύστημα που επηρεάζει τόσο τους γνωστικούς πόρους όσο και τις μεταγνωστικές αποφάσεις του ατόμου (τι αξίζει να συγκρατηθεί, τι μπορεί να «ανατεθεί» σε εξωτερικά υποστηρικτικά συστήματα, πότε και πώς γίνεται η πρόσβαση στην πληροφορία). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε τρεις διασταυρούμενους μηχανισμούς: (α) την παρουσία και διαθεσιμότητα ψηφιακών συσκευών ως παραγόντων συνεχούς εναλλαγής στόχων και εν δυνάμει διάσπασης, (β) τη μετατόπιση από εσωτερικές σε «κατανεμημένες» μορφές μνήμης και γνώσης, όπου η πληροφορία οργανώνεται μεταξύ ατόμου και ψηφιακού περιβάλλοντος, και (γ) τον ρόλο της ενσώματης αλληλεπίδρασης και του βαθμού ενεργητικής εμπλοκής (π.χ., χειρισμός, πλοήγηση, εμπύθιση) στη διαμόρφωση της κατανόησης και της μνημονικής ακρίβειας. Παράλληλα, αναδεικνύεται ότι χαρακτηριστικά του πλαισίου χρήσης, όπως είναι η πολυπλοκότητα, η συναισθηματική φόρτιση και η σχεδίαση της διεπαφής, μπορούν να ενισχύσουν τη βαθύτερη επεξεργασία ή, αντίθετα, να αυξήσουν την πιθανότητα σφαλμάτων μνήμης και επιφανειακής κατανόησης. Συνολικά, το συμπόσιο προτείνει ένα συνεκτικό ερμηνευτικό πλαίσιο που συνδέει τη γνωστική ψυχολογία με την ψυχολογία των μέσων και τον ανθρωποκεντρικό σχεδιασμό τεχνολογίας, με στόχο την ανάπτυξη τεκμηριωμένων αρχών για πιο αποτελεσματικές, αξιόπιστες και ψυχολογικά υποστηρικτικές ψηφιακές εμπειρίες σε εκπαίδευση, εργασία και καθημερινή ζωή.

Παρουσία κινητού τηλεφώνου, απουσία προσοχής: Διερεύνηση της επίδρασης της παρουσίας του κινητού τηλεφώνου στην απόσπαση της προσοχής

Άντρεα Χριστοδούλου & Πέτρος Ρούσσος

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τα έξυπνα κινητά τηλέφωνα επηρεάζουν σημαντικά την ανθρώπινη νόηση και συμπεριφορά. Η παρούσα μελέτη διερευνά την επίδραση της παθητικής παρουσίας κινητού τηλεφώνου στον έλεγχο της προσοχής σε νεαρούς ενήλικες 18-25 ετών. Σκοπός ήταν να εξεταστεί αν η παθητική παρουσία του κινητού τηλεφώνου αυξάνει την απόσπαση προσοχής, διερευνώντας παράλληλα τη σχέση με τον φόβο αποχωρισμού από το κινητό (nomophobia) και τα επίπεδα εξάρτησης από αυτό. Διεξήχθη ένα πείραμα με 144 συμμετέχοντες, οι οποίοι κατανεμήθηκαν τυχαία σε δύο ομάδες: ομάδα ελέγχου (χωρίς κινητό) και πειραματική ομάδα (με κινητό). Η προσοχή μετρήθηκε με το Attention Network Test (ANT), η nomophobia με το Nomophobia Questionnaire (NMP-Q), η εξάρτηση από το κινητό τηλέφωνο με την Addiction Scale - Short Version (SAS- SV), και η αυτοαναφερόμενη απόσπαση προσοχής με τη Smartphone Distraction Scale (SDS). Σε αντίθεση με τη σχετική βιβλιογραφία, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η παθητική παρουσία του κινητού τηλεφώνου δεν επηρέασε σημαντικά την προσοχή των συμμετεχόντων. Επιπλέον, η

Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

αυτοαναφερόμενη απόσπαση δεν συσχετίστηκε με τις μετρήσεις απόδοσης, υποδεικνύοντας πιθανή απόκλιση μεταξύ της υποκειμενικής αντίληψης και των πραγματικών επιδόσεων. Η εξάρτηση από το κινητό παρουσίασε ασθενή επίδραση στα σφάλματα των συμμετεχόντων. Τέλος, επιβεβαιώθηκαν διαφορές φύλου στη νομορφοβία, με τις γυναίκες να εμφανίζουν υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με τους άνδρες. Η παρούσα μελέτη επανατοποθετεί κριτικά τα υπάρχοντα ευρήματα και αναδεικνύει την ανάγκη για περαιτέρω έρευνα σχετικά με τους μηχανισμούς που συνδέουν την τεχνολογία με τις γνωστικές διεργασίες.

Το φαινόμενο “Google Effect”: Αναπαραγωγή και περαιτέρω διερεύνηση του πειράματος της Sparrow

Καλλιόπη Θάνου & Πέτρος Ρούσσοσ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα έρευνα εξέτασε την επίδραση που έχουν οι διαδικτυακές μηχανές αναζήτησης στη μνήμη. Το κύριο ερώτημα που διερευνήθηκε είναι αν το Διαδίκτυο, με την ικανότητά του να διατηρεί απεριόριστο όγκο πληροφοριών, αντικαθιστά σταδιακά τη μνημονική λειτουργία των ανθρώπων. Η μελέτη επιχείρησε να αναπαραγάγει τα ευρήματα μίας εξαιρετικά επιδραστικής πειραματικής μελέτης, η οποία εξέτασε την αλληλεπίδραση μεταξύ διαδικτύου και γνωστικών λειτουργιών (Sparrow et al., 2011). Η πειραματική διαδικασία σχεδιάστηκε για να εξετάσει εάν η γνώση πως οι πληροφορίες αποθηκεύονται στο Διαδίκτυο και, επομένως, είναι προσβάσιμες στο μέλλον, επηρεάζει την αποθήκευση και την ανάκληση του περιεχομένου αυτών των πληροφοριών. Προστέθηκε επίσης μία υπόθεση στην αρχική της Sparrow: η ποσότητα των πληροφοριών που απαιτείται για απομνημόνευση επηρεάζει εξίσου τα ποσοστά ανάκλησης. Οι πληροφορίες που δόθηκαν στους συμμετέχοντες ήταν πανομοιότυπες με εκείνες της αρχικής μελέτης, με εξαίρεση μερικές που προσαρμόστηκαν στην ελληνική ιστορία. Τα ευρήματα έδειξαν ότι η μνημονική ανάκληση επηρεάζεται περισσότερο στην κοινή παρουσία της πληροφορίας σχετικά με την αποθήκευση και του αριθμού των ερεθισμάτων. Επίσης, βρέθηκε μία στατιστικώς σημαντική σχέση μεταξύ της γνώσης αναφορικά με το αν οι πληροφορίες θα αποθηκευτούν και της απόδοσης των συμμετεχόντων στη διαδικασία ανάκλησης των πληροφοριών. Το εύρημα επιβεβαίωσε την υπόθεση ότι οι υπολογιστές λειτουργούν πλέον ως εξωτερικά συστήματα μνήμης για τους ανθρώπους. Τέλος, αποδείχθηκε ότι ο αριθμός των προτάσεων που παρουσιάστηκαν είχε εξίσου σημαντική επίδραση στη μνημονική απόδοση των συμμετεχόντων, επιβεβαιώνοντας την υπόθεση ότι ο όγκος των πληροφοριών που συναντά κανείς επηρεάζει το πόσες από αυτές μπορούν να ανακληθούν.

Ανάγνωση στον ψηφιακό κόσμο: Η επίδραση του μέσου στην κειμενική κατανόηση, τη χωρική αναπαράσταση και τη γνωστική εμπλοκή

Μαρία Καλαντζή, Ευάγγελος Χατζηαναστασίου, Ματθαίος Χριστοφόρου & Πέτρος Ρούσσοσ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η ανάγνωση, στο πλαίσιο του σύγχρονου ψηφιακού περιβάλλοντος, πραγματοποιείται ολοένα συχνότερα μέσω ψηφιακών συσκευών, γεγονός που έχει αναδείξει το ερώτημα κατά πόσο το μέσο ανάγνωσης επηρεάζει την αναγνωστική εμπειρία. Η παρούσα πειραματική εργασία διερευνά την επίδραση του μέσου ανάγνωσης (έντυπο έναντι ψηφιακού) στην κειμενική κατανόηση, τη χωρική αναπαράσταση και τη γνωστική εμπλοκή κατά την ανάγνωση λογοτεχνικού κειμένου. Το δείγμα αποτέλεσαν φοιτητές/τριες του Τμήματος Ψυχολογίας του ΕΚΠΑ, οι οποίοι κατανεμήθηκαν τυχαία σε τρεις συνθήκες: (α) ανάγνωση σε έντυπο βιβλίο (συνθήκη ελέγχου), (β) ανάγνωση σε iPad (πειραματική συνθήκη 1), και (γ) ανάγνωση σε iPad τοποθετημένο σε βάση (πειραματική συνθήκη 2). Η ανάλυση των δεδομένων έδειξε ότι δεν υπήρξαν στατιστικώς σημαντικές διαφορές μεταξύ έντυπης ανάγνωσης και ανάγνωσης σε iPad ως προς τις εξαρτημένες μεταβλητές. Ωστόσο, η συνθήκη iPad σε βάση οδήγησε σε στατιστικώς σημαντικά χαμηλότερες επιδόσεις κειμενικής

Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

κατανόησης σε σύγκριση με τις δύο άλλες συνθήκες, υποδηλώνοντας ότι η απτική αλληλεπίδραση και ο τρόπος χειρισμού της συσκευής αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για την κειμενική κατανόηση. Το εύρημα ερμηνεύεται υπό το πρίσμα της ενσώματης νόησης, υποστηρίζοντας ότι η σωματική εμπλοκή με το μέσο μπορεί να επιδρά στην κειμενική κατανόηση ακόμη και σε ψηφιακά περιβάλλοντα, και δεν συνάδει με την Υπόθεση της Επιφανειακής Επεξεργασίας (Shallowing Hypothesis). Επιπλέον, διαπιστώθηκε στατιστικώς σημαντική συσχέτιση μεταξύ προτίμησης μέσου ανάγνωσης και αφηγηματικής εμπλοκής, αναδεικνύοντας τον ρόλο της αναγνωστικής υποκειμενικότητας και της συναισθηματικής προσκόλλησης στο μέσο, ανεξάρτητα από το αν είναι έντυπο ή ψηφιακό. Συνολικά, τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι η μελλοντική έρευνα θα πρέπει να εστιάσει σε παράγοντες σχεδιασμού και χρήσης των ψηφιακών μέσων που ενισχύουν την ποιότητα της ψηφιακής ανάγνωσης.

Ενεργητική πλοήγηση και συναισθηματική ατμόσφαιρα στην Εικονική Πραγματικότητα: Επιδράσεις στην επεισοδική μνήμη και τα σφάλματα μνήμης

Σοφία Αποστολάκη & Πέτρος Ρούσσο

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα μελέτη διερευνά την επίδραση της μορφής πλοήγησης και της συναισθηματικής ατμόσφαιρας στην επεισοδική μνήμη κατά την αλληλεπίδραση με εμπυθιστικά ψηφιακά μέσα εικονικής πραγματικότητας (VR). Το δείγμα αποτέλεσαν 234 φοιτητές ($N=234$), οι οποίοι κατανεμήθηκαν τυχαία σε έξι πειραματικές συνθήκες βάσει ενός σχεδιασμού 2×3 μεταξύ υποκειμένων. Οι ανεξάρτητες μεταβλητές ήταν η μορφή πλοήγησης (ενεργητική/παθητική) και η συναισθηματική ατμόσφαιρα (ευχάριστη/δυσάρεστη/ουδέτερη). Για την περιήγηση στο τρισδιάστατο περιβάλλον χρησιμοποιήθηκε η συσκευή Oculus Quest 2. Η μνημονική επίδοση αξιολογήθηκε μέσω δοκιμασιών ελεύθερης ανάκλησης, οπτικής και χωρικής μνήμης, ενώ καταγράφηκαν σφάλματα χαρακτηριστικών (feature errors), ψευδείς αναμνήσεις (false memories) και εσφαλμένες τοποθετήσεις αντικειμένων (misplacements). Παράλληλα, αξιολογήθηκαν το αντιλαμβανόμενο γνωστικό φορτίο (CLQ), η αίσθηση παρουσίας (SUS) και η εμπειρία χρήστη (UEQ-S). Τα αποτελέσματα των αναλύσεων ANOVA αποκάλυψαν κύρια επίδραση της συναισθηματικής ατμόσφαιρας στην ελεύθερη ανάκληση, $F(2, 228)=4,75$, $p=0,01$, $\omega^2=0,031$, με τη δυσάρεστη συνθήκη να οδηγεί σε σημαντικά χαμηλότερη επίδοση συγκριτικά με την ουδέτερη ($p=0,007$, $d=0,49$). Κεντρικό εύρημα αποτέλεσε η στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση στις ψευδείς αναμνήσεις της χωρικής μνήμης, $F(2, 228)=4,89$, $p=0,008$, $\omega^2=0,032$. Συγκεκριμένα, στην ενεργητική πλοήγηση, η ουδέτερη συναισθηματική ατμόσφαιρα περιόρισε σημαντικά τα σφάλματα ($M=0,36$) συγκριτικά με την παθητική πλοήγηση ($M=0,85$, $p=0,012$). Επιπλέον, η εμπειρία χρήστη συσχετίστηκε θετικά με όλους τους δείκτες μνημονικής ακρίβειας ($r=0,19$ έως $0,26$, $p<0,01$), ενώ το υψηλό γνωστικό φορτίο συνδέθηκε αρνητικά με την οπτική μνήμη ($r=-0,17$, $p=0,008$). Οι αναλύσεις ANCOVA επιβεβαίωσαν τη σταθερότητα της αλληλεπίδρασης μετά τον έλεγχο της ηλικίας και της εμπειρίας VR ($p<0,01$). Τα ευρήματα ερμηνεύονται υπό το πρίσμα του Γνωστικού-Συναισθηματικού Μοντέλου Εμπυθιστικής Μάθησης (CAMIL), αναδεικνύοντας ότι η ενεργητική πλοήγηση δεν είναι εγγενώς ευεργετική, αλλά λειτουργεί προστατευτικά για τη μνημονική ακρίβεια μόνο υπό συνθήκες χαμηλής συναισθηματικής φόρτισης και ελεγχόμενου γνωστικού φορτίου. Συνολικά, η μελέτη υπογραμμίζει τη σημασία της προσεκτικής ρύθμισης της γνωστικής αυτενέργειας και του συναισθηματικού πλαισίου στον σχεδιασμό εμπυθιστικών ψηφιακών εμπειριών

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών
Τμήμα Επικοινωνίας & ΜΜΕ

Ελληνική Ψυχολογική Εταιρεία
Hellenic Psychological Society

ΕΛΨΕ

ΧΟΡΗΓΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ | ΠΑΠΑΖΗΣΗ

από το 1929